

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖRAN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

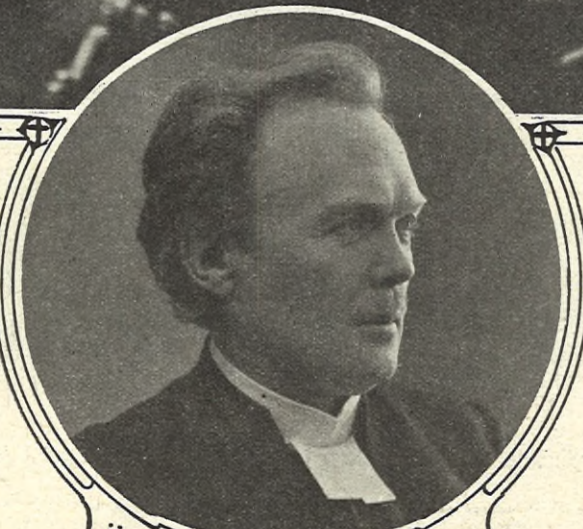
SÖNDAGEN DEN 15 NOVEMBER 1914.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.BITR. REDAKTOR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

ÄRKEBISKOPSINVIKNINGEN I UPPSALA

EN HOGTIDLIGA INVIGNINGEN af Svea rikets nya ärkebiskop, Nathan Söderblom, ägde rum söndagen den 8 november, men redan den 6, Gustaf-Adolfsdagen, anlände till Uppsala de representanter för lutherska kyrkan i Tyskland, Danmark, Norge och Amerika, hvilka inbjudits att öfvervara invigningen. Den kyrkliga höglidligheten sammansmälte med den historiska, detta så mycket naturligare, som det just var för den lutherska kyr-

ÄRKEBISKOP N. SÖDERBLOM

kans framtid som Gustaf Adolf kämpade och dog den 6 november.

Följande dag, lördagen, var ägnad minnet af ärkebiskop J. A. Ekman. I procession, företrädd af Vestgöta nations fana, tågade från grafkapellet de svenska och utländska prästmän, som infunnit sig i och för installationen, och ärkebiskop Söderblom nedlade en krans på grafven. Från ärkebiskopinan Ekman öfverlämnades samma dag som gåfva till domkapitlet den framlidne ärkebiskopens porträtt, som mot-

Konungen mottager studentkårens uppvakning på universitetshusets trappa.

togs af ärkebiskop Söderblom med några varma minnesord öfver den fridsälle företrädaren.

Söndagen, invigningsdagen, var Uppsala mötesplatsen för Sveriges högsta världsliga och kyrkliga myndigheter och ämbelsmän.

Invigningen blef också en kyrklig högtidlighet, fullt värdig svenska kyrkans förste och Uppsala ärkebiskopsstols ärevörda traditioner.

Klockan half 11, då domkyrkan redan var fylld af dem, som kunnat skaffa sig platser till högtidligheten, intågade i procession studentkåren, akademistaten och läroverkets lärare och kort därefter kommo statsminister Hammarskjöld, utrikesminister Wallenberg och ekklesiastikminister Westman. Klockan 11 anlände konungen, åtföljd af kronprinsparet, herligparet af Västergötland och prins Eugen. De kungliga togo plats i nedre koret med regeringsmedlemmarna midt emot sig. I öfre koret sulto i en krets kring altarringen de utländska gästerna: generalsuperintendenterna geheimerådet Jacobi och Kaftan, professorn och geheimerådet Rendtorff, de norska och danska biskoparna Tandberg och Ostenfeld samt Augustanasynodens representant dr Abrahamson.

Själftva invigningsakten föregicks af högmässa i vanlig ordning, därvid domprosten Lundström predikade. Vid tonerna af en af director musices komponerad kantat, lågde efter gudstjänstens slut den högtidliga invigningsprocessionen fram genom hufvudgången, medan församlingen reste sig. Främst kom installator, biskop Billing,

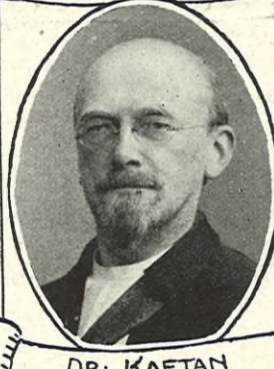
BISKOP TANDBERG

BISKOP OSTENFELD

GEN. SUPERINTENDENT JACOBI

DR. KAFTAN

Studenternas tåg till Domkyrkan efter kungauppvakningen vid universitetet.

med kräkla och mitra och en röd guldbroderad biskopskåpa, omgifven af biskoparna von Schéele och Rodhe i full biskopslik ornat. Därefter den nye ärkebiskopen iklädd snöhvilt mässkjorta och rödt siden-skärp om midjan, så öfriga svenska biskopar, ledamöterna af Uppsala domkapitel och andra prästmän från stiftet.

Biskop Billing höll invigningstalet, och därpå kom den egentliga ceremonien. Sedan fullmakten upplästs, framsade de assisterande prästerna, som stodo i ring kring altaret, hvar sitt bibelspråk, och ärkebiskop Söderblom svarade med trosbekännelsen. När han svarat ja på installators frågor om han ville mottaga ämbetet, rätt och ärligt förvalta det, blifva vid den rätta läran, aflägsna orättfärdighet och styrka alla rättsinnade, invigdes den nye ärkebiskopen af biskop Billing medels handpåläggning. Kåpan lades om hans axlar, mitran

sattes på hans hufvud och kräklan i hans hand, och så var Nathan Söderblom högtidligen invigd till sitt höga ämbete.

Annu två högtidligheter, utom invigningen, rymde den minnesvärda söndagen, nämligen studenternas uppvakning vid ärkebiskopsgården på eftermiddagen och den nye ärkebiskopens första ämbetshandling: invigningen i domkyrkan af en svenska kyrkans missionär Paul Sandegren. Studenternas hälsning till ärkebiskopen, där han stod med blottadt hufvud på trappan af ärkebiskopsgården, framfördes i toner och varma ord, och ärkebiskopen svarade med försäkran att i hans hem och hans hjärta funnes rum nu som förr för den studerande ungdomen.

Sångarhyllningen vid ärkebiskop J. A. Ekmans graf. Gustaf Angel foto.

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år.....	Kr. 6.50	Helt år.....	Kr. 9.—
Half år.....	> 3.50	Half år.....	> 4.50
Kvartal.....	> 1.75	Kvartal.....	> 2.25
Månad.....	> 0.75	Månad.....	> 0.90

Iduns Byrå o. Expedition, Mästerns gatan 45.

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 10—4.	Kl. 9—6.
Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 11—1.	Kl. 9—6.
Verket, direktören kl. 11—1.	Riks 86 59. Allm. 43 04.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:	Utländska annonser:
25 öre efter text.	30 öre efter text. 35 öre
30 öre å textside.	å textside. 20 % förh.
20% förhöjning för särsk. begärd plats.	för särsk. begärd plats.

KORALLREFVET.

Något om insamlingen för de sköflade hemmen i Belgien.

NÄR IDUN FÖR ETT PAR, TRE veckor sedan helt anspråkslöst tog initiativet till en insamling för de sköflade hemmen i Belgien, visade det sig, att den kommit med ett förslag i rätta stunden. Inom några dagar hade tusen kronor flutit in, och på ännu en vecka mer än fördubblades summan. Med många af beloppen följde några skrifna utfalanden, och alla förde de samma språk, alla uttryckte de villigheten, ja, glädjen att få vara med och ge, om än summan var liten. Insamlingen hade strax fått hvad man kan kalla — stämning för sig!

Jag har personligen också, dessa dagar, fått mottaga många bref rörande sig om det samma. Det har t. ex. varit från en liten skolflicka, som skickar en af de nya enkronosedlarna, jämnt hälften af hennes månads-pänning, och alltså representerande många försakade små nöjen. Det har varit från skollärarinnor långt ute på landsbygden, lidande med dem, som ledo. Det har varit från rika kvinnor, som uttryckte sin dröm om andra tider, helt olika dem vi nu genomleva. Och det har också varit från män. Och när jag suttit med dem alla framför mig, dessa bref, har frågan legat nära: men hvilken har då den innersta drifkraften varit till så talrika, så spontana tecken och vittnesmål om hvad, som vaknat i hjärtan och sinnen?

Visst är det sant, att krigets mara trycker oss tungt, hur vi än här må sitta tryggade för projektilerna. Ingen af oss är väl, som inte plötsligt om natten funnit sig ligga klarvaken af ångest inför allt detta, som tidningarna bära till oss, men som vi i alla fall slippa se! Och det veta vi ju, att ingen af de krigförande parterna är skonad från nöd och elände. Hur våra personliga sympatier fördelat sig, och på hvilken grund än detta skeff, okänsliga för ofärden, som drabbat dem alla, kunna vi inte bli. Också i Ostpreussen, i Galizien, i Nord-Frankrike stå brända hem, irra förtviflade flyktingar, beroende af andras barmhärtighet.

Och likväl. Det är först och främst till Belgien våra samlade tankar gått. Hvarför?

Bland brefven jag erhöll låg också ett från en varmhjärtad, allmänintresserad dam ur solidt-konservativa kretsar. — "En sak tycker jag mig märka," skriver hon, "och det är, att ju längre det lider, dess mer internationellt kommer man att se på allting. Och det är något vi behöfde lära."

De orden kommo likt ett osökt svar på en del öfvermodigt jubel, som också nyligen låtit höra sig, öfver de internationella tänkesättens förmenta bankrutt i dessa svåra tider. De orden stämma med tusen andra, inte blott i Sverige, men Europa rundt. Vi veta, att i alla de neutrala länderna samlar man sig för närvarande till hjälp åt belgierna. I Norge, Italien, Schweiz. Hollands gästfrihet ha vi alla beundrat. I det lilla Danmark har en enda tidning inhöstat öfver 60,000 kr., för hela landet går summan upp till 190,000. Det talar

ett språk! Öfver hela det civiliserade Europa, där likväl nu öfverallt fattigdom råder, har man känt behovet att bilda kedja, hand i hand, och att rikta blickarna åt ett och samma håll.

Belgien var ett neutralt land — liksom vårt eget. Det hade icke deltagit i stormakternas kapprusningar. Det hade icke slutit några riskabla allianser. Det hade endast skaffat sig ett försvar, och det är redo att offra sig för sin dyra frihet — som vi. Men först och främst litade det och måste lita på deras ord, som försäkrat dess trygghet. Ty det inser hvem som helst, att om ett litet folk så rustar sig till sista man, skall det likväl duka under, om den mångdubbelt starkare kommer. Och när denna mångdubbelt starkare kom — som vi selt — då krossades också neutralitetens hjältemodiga värn i Belgien.

Europa såg det, och om också debatterna i saken måste föras med försiktighet och stora hänsyn, tror jag nog vi alla ana, att Europa ryste. Det Europa, som ännu icke förräts af vapengnyet eller hetsats af tillfälliga lidelser. Det Europa, som inte ville tillåta och inte uthärdade att bevittna någon den internationella rättskänslans bankrutt! Detta Europa är ännu tyst, och det kommer aldrig att föra vapen af stål och bly, men jag tror det känner, att en annan sakens ordning måste införas, om inte kampen på de stridande fronterna, hvilka de än äro, skall ha utkämpats utan gagn för någon.

Bland brefven jag fick voro emellertid också ett par, som buro med sig missljud. Där invändes, att vi ha för mycken nöd inom egna gränser, vi ha inte råd att skicka något bortom dem.

Ja, nog ha vi nöd, och nog måste vi hjälpa våra egna. Det litas därvidlag på hvarenda en af oss. Ingen har heller menat eller tänkt, att vi skulle plundra oss själfva för att ge bort. Så gör ingen klok hushållning. Men det är märkvärdigt hvad en liten slant räcker till, när det är hjärtat som delar! Och det finnes andra värden än penningens. Det har gjort oss ondt om Belgierna, och mer pröfvade än några andra ha de blifvit, det måste medges, hur man än mäter och väger. Men bredvid medlidandet står också någonting annat, en kostbar blomma från samma rot: rättskänslan.

Den som djupt kan erfara medlidande, för honom är också rätten en nödvändighet. Vi veta alltför väl, att medlidandet och rättsbegäret äro mänsklighetens viktigaste värn. De äro outhärliga för den enskildes lif. Den enskilde, som begagnar sig af knyt-näven för att göra sina anspråk gällande, honom drabbar lagens arm. Det enklaste sinne fattar och bejaktar detta, så långt civilisation når. Men lika outhärlig är rätten för den internationella samfärdseln, som betyder allas bestånd.

Inför den vissheten har begreppet Belgien,

sådant det nu står tecknad för oss i skriff af eld och blod, blifvit ett värdecken att se upp till. Och det skänkte oss därigenom något tillbaka, som var värdefullare än alla våra gåfvor. Man har kallat Belgiens öde en krigets oundvikliga konsekvens. Kriget måste, heter det. Det fog som finns, eller inte finns, i hvarje särskildt fall, kan och må ej prövas här. Men bara det, att sådant är alltså kriget i dess fordringar och lagar, det har öppnat våra ögon, om de inte voro öppna förut.

Jag vet inte om jag förs skriva, att jag i denna stund gör mig till tolk för alla gifvarne. Många ha kanske inte tänkt så långt. De ha impulsivt öppnat hjärta och portmonnä, utan vidare, och det är vackert så och skall också bli till välsignelse. Men vi vilja ju icke likna de fåvitska jungfrurna, som sutto med tomma lampor, när stunden kom att de kallades. Vi måste tvärtom, utan att förlora tid, samla oss, rannsaka våra samveten och svara oss på frågan om hvilka uppsåt vi skola befrämja i det stora världsarbetet, när fredens dag återkommer. Några veta det redan. De andra måste vakna och bestämma sig.

Till det stora arbetet är ingen för ringa. Det finnes en naturföreteelse, som många gånger stått för min fantasi såsom en af de underbaraste, alltid lika beundransvärd: det är korallrefvet.

Millioner sinom billioner små koralldjur, bland de yttersta på den biologiska rangskalan, bygga dem från 20—30 famnars djup upp till hafvets yta. Stormarne slita loss större och mindre delar af dem, men oförtrutet och oemotståndligt bygga de små djuren på nytt som sannskyldiga fålamodets och solidaritetens heroer. Man kan ej särskilja den ena från den andra af dem, men tillsammans utföra de ett jätteverk, hvilket vågorna till sist ej mer kunna bryta. Så skall hvarje liten människa ödmjukt kunna bygga vidare på rättvisans och hänsynens, det är fredens ideal, tills bygget blir oemotståndligt. Inför bilden af oceanernas korallref kan man svara dem alla, som tala om lönlösa utopier: Nej, det finns inga utopier! Allt är möjligt, blott man verkligen ärligt vill och blott man håller samman.

Maningen att bistå våra belgiska bröder och systrar visade sig i hela vår världsdel ha en sällsynt, nästan oväntadt bärande kraft. Men vi förstå det. Ty det låg en smula af korallrefvets tanke bakom. Från den fattiges lilla kopparmynt och till den rikes stora sedel hade alla gåfvor ett enda pris, voro de alla så lika hvarandra som koralldjuren i hafvets djup: de byggde för framtiden, och de voro framför allt den strålände och dyrbara symbolen af vår mänskliga samhörighetskänsla.

MARIKA STJERNSTEDT.

KOSTYMER

för 5 kronor stycket är väl billigt? Sänd Eder gamla smutsiga, nerflökade kostym i och för kemisk tvätt och prässning till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet. Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kople-
och Tryckpapper
samt kartong.

Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

Två dikter af Ola Hansson.

Bort människorna vandra...

Tiden flyter, åren gå,
bort människorna vandra.
De flyktigt mötts en gång
eller två,
men ha aldrig känt hvarandra.

Lefvande rebus, som de ej
tydt, —
ej sig själfva och ej de andra.
Blott dräkt och min de nöd-
torftigt bytt,
för att synas som alla andra.
Att icke sitt hufvud de bättre
brytt —

hvem månne dem därför klan-
dra?

När yttersta domens dag har
grytt,
äro alla ju lika hvarandra!

Det mörknar i luften. Män-
skorna stå
vilsna om hvarandra, —
söka med skumma ögon, som nå
ej dem själfva och ej de andra.

I människornas hjär- tan natten står...

Stormen har stillnat. Skuren
går.
Det rinner från träden och taken.

I människornas hjärtan natten
står
mörk och tyst och vaken.

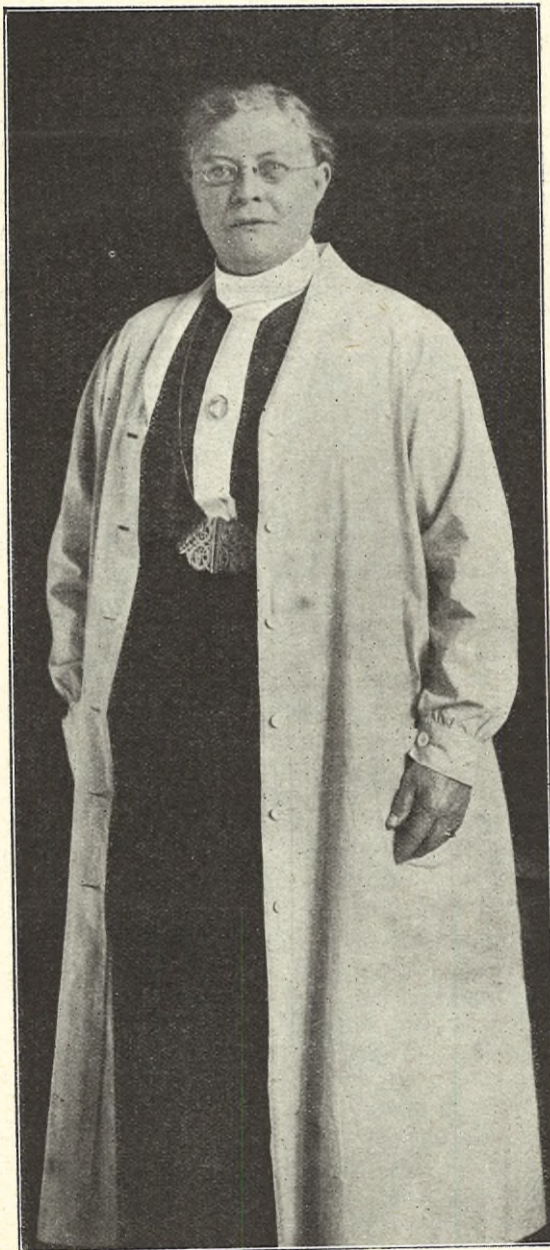
En gammal ofärd ligger på bår,
en sekelstark kraft är bru-
ten, —
i människornas hjärtan natten står
mörk och tyst och sluten.

I stilla, vid och klarnande
natt
stjärnorna börja tändas.
O, måtte den sorg, som i hjär-
tana satt,
i morgonrodnad nu vändas!
Maudon den 19 oktober 1914.

Sofia Gisberg 60 år den 16 dennes.

SEDAN 1880 HAR JAG VARIT här rätt mycket." Dessa ord yttras af fröken Sofia Gisberg uppe i hennes lilla rum på Tekniska skolan, där hon, klädd i sin hvita arbetsrock, just som vi se henne på porträttet, ger oss ett par minuter mellan lektionerna, en dag strax före 60-årsdagen den 16. Ett snabbt överslag — 34 år — det är ju ett lif, ett lif i konsthandtverkets tjänst. Hvad mera är, dessa år beteckna den period, under hvilken den tillämpade konsten i Sverige pånyttföddes ur dekadensen och arbetat sig fram till att blifva hvad den nu är. Att som fröken Gisberg under denna period ha varit fäst vid själfva centrum för nyskapandet, Tekniska skolan, betyder att ha lefvat med och gjort sin insats i vårt pånyttfödda konsthandtverks innersta historia. Fröken Gisberg kom med, —hur det gick till har Claës Lundin skildrat i *Idun* år 1893 — just då man ombildade skolan från en slöjdskola till en teknisk skola, hon har, som hon uttrycker det, varit med och promenerat ur den rena naturalismen genom alla stilarter ända fram till japanismen, hvilken hon dock antagligen icke vill beteckna som en slutpunkt. Hon har hört till sökarna, till de grundliga, vetenskapliga, konstnärligt samvetsgranna sökarna. Hon har arbetat träget och hon gjorde tidigt omfattande studier i utlandets konstilliteratur och bland deras konstskatter. Hon har därigenom vunnit för sin personliga konst en fasthet och mognad och en egenart, som gör att man genast känner igen henne, när man möter något af hennes arbeten, inom det område, där hon specialiserat sig: he-

Ett lif i konsthandt- verkets tjänst.

raldik och kyrklig konst. Och hon har vunnit ett förråd af erfarenhet och kunskap, hvilket står hennes elever obegränsadt till buds. Grunden är lagd, och de ha blott att bygga vidare på den. Fröken Gisberg har också som öfverlärarinna och afdelningsföreståndarinna hedern af att ha uppfostrat många unga dugande krafter på området, däribland äfven lärarekrafter inom skolan. Undervisningen har under hennes tid blifvit allt mera praktiskt lagd, något hvarom man kan öfvertyga sig, när man ser elevernas årliga utställningar af sina arbeten.

I sexton år var fröken Gisberg knuten till Handarbetets vänner och arbetet där. På de senare åren har hon samarbetat med Licium, som utfört hennes kompositioner. Trots det att hon blott haft söndagar och kvällsstunder för sitt eget arbete, har hon utfört ett stort antal kompositioner, och många antependier med hennes signatur pryda kyrkorna i vårt land. Ett af hennes största arbeten finnes nu i Tyska kyrkan i Stockholm, ett stort figuralt textilverk med bibliskt motiv, sydt af fru Mimmi Börjeson & Licium.

De tyvärr stundom missbrukade orden om 60-åringars ungdomlighet kunde inför fröken Gisberg brukas med ett ovanligt godt samvete. Men det intryck fröken Gisberg gör, återges icke bäst med ordet ungdomlig. Hon verkar genom en pondus, en behärskning af sitt fack, en trygg och samlad arbetsglädje, en humor, som först vinnas under år af godt och träget arbete i det kall, för hvilket man blef född i världen.

E. W.

Pröfva

Tuppens Zephyr

och Ni köper ingen annan.

K. ANDERSON

Hedersgåfvor egen till-
verkning.

Speciella ritningar uppgöras gratis på anfordran.

Praktikatalog, ringmått gratis.

KUNGL. HOFJUVELERARE.

JAKOBSTORG 1. REGERINGSG 10-27

Lilla svenskan.

EN GATAN ELLER DEN —?

Eller den kanske. Hon ryser tillbaka för dem alla, ty i höstmörkret, regnet, stormen, synas de henne lika afskräckande, och hon förmår knappt fatta, att det endast är fyra månader sedan hon gick dem med spänsliga, sorglösa steg mot glada mål.

Visst var hon ensam då som nu, en vilsekommen varelse, till hvilken slumpen stått fadder, men hennes sinne fylldes af hopp och framtidstro. Moster Stafva därhemma i den norrländska byn hade gifvit henne så pass uppfostran, att hon, när denna enda släkting dog, vågade sig till själfva hufvudstaden. Utseendet, de vackra ögonen, den klara hyn, det mjuka, smeksamt vågiga håret och den präktiga figuren, hade då utgjort ett plus. Arflagerska var hon minsann också: 200 kronor på fickan. Hon hade fort fått plats på ett lager. Liten lön förstås, men till hösten skulle hon få mera.

Inte var det någon nöd för den, som kunde och ville arbeta, för den, som var ung och frisk. Moster Stafva hade uppfostrat henne en smula pretentiöst, både hvad mat, underkläder och framför allt husliga sysslor beträffar. Lajla behöfde inte släpa ut sig i onödan. Städning, tvätt och disk skulle hon inte jobba med. Små, hvita flickhänder voro bättre värda, tyckte gumman. Ogifta, skräfula moster behöfde inte spara sina.

Lajla kämpar mot en rifvande, stridslysten stormil. Paraplyet vänder sig. Regnet pisskar henne i ansiktet. Hvar skall hon taga vägen? Hon har nyss gått förbi det prydliga hus, där hon bott. Porten var ordentligt stängd. Fönstret i hennes lilla rum upplystes af skenet från den elektriska lampan med den röda skärmen. En ny hyresgäst hade således kommit... För två kvällar sedan hade hon suttit däruppe i ångest. Värddinnan knackade på dörren, steg in.

Vid minnet af denna stund trycker sig Lajla lätt intill husväggen. Benen darra. Hon stannar ett ögonblick, men när hon hör skral och skratsalfvor och osäkra steg, som närma sig, rusar hon förskräckt framåt, stöter anfädd upp dörren till ett litet konditori, där en sömnig och vresig röst hejdar henne redan på fröskeln:

"Här skall stängas nu!"

"Kan jag inte få lof att få ett glas vatten ens?"

"Vatten — så här dags?" Nu är rösten också misstänksam. Och konditorifröken granskar Lajlas nästan eleganta promenad-dräkt, hvilken dock är föga lämpad efter årstiden — alldeles för sommaraktig! Storstadsereferat drar hon sina slutsatser. Det är ingen stackars "flykting", utan en riktig svenska. Då kan man tänka sig, hvad det är för en — slampa förstås!

"Jag skall stänga nu," säger hon hotande.

Lajla ber med fårar i ögonen:

"Låt mig bara sitta ett ögonblick och låt mig gå med er en bit sedan. Jag har ingen plats, inte tak öfver hufvudet. Jag vet inte, hvad jag skall ta mig till."

Fröken innanför disken blef helt ängslig vid föreställningen om ett sådant påhäng. Hon svarar stråft:

"Jag går inte med vildt främmande heller. Ni har väl någon bekant, vet jag. Det vore besynnerligt annars."

Lajla hade sjunkit ned på en stol. Nu reser hon sig upp.

"Nej! säger hon, "jag känner ingen i

Stockholm. Jag är från Norrland. Jag fick plats här i våras, men i september blef jag afskedad för krigets skull, jag och flera med mig. Ett par är lika hemlösa som jag. Hyran har jag inte kunnat betala de sista månaderna, och i förgår körde värddinnan ut mig. Hon skulle hyra ut rummet åt en annan. Mina tillhörigheter behöll hon. Jag vet inte, om det är rätt eller orätt."

"Det vet inte jag heller. Men kanske ni vill vara snäll och gå nu."

"Hvart?" Tonfallet är förtviflat. "Om jag ändå vore en utländska, så toge barmhärtiga människor hand om mig."

"Ja, det är klart," utbrister den andra. "Såna är det ju så gräsligt synd om. Främlingar och allt."

Lajla lägger handen på låset. Hon har intet svar tillreds. Hon minnes så väl den dag i augusti, då hon själf var med i den stora människoskara, hvilken med många omsorger tog emot ryska kvinnor och barn. Hon minnes också den unga ryska, hvilken lagerchefens fru berättat så rörande om. Medan hon saktat säger sitt adjö och går ut på den ödsliga, våta gatan, tänker hon alljämt på denna unga flicka. Också hon hade drifvit omkring, hemlös och förtviflad på gatorna dagar och nätter. Ingen vågade hon närma sig till, knappt begagna sig af visad vänlighet. Hon hade trott, att alla voro hennes fiender, och hon kunde ej fatta, att ingen gjorde henne ondt. Sent en kväll hade hon salt sig utanför en restaurang; lagerchefen och hans hustru fingo se henne. Hennes yttre förrådde strax, att hon ej var svenska. Frun blef gränslöst intresserad, tilltalade henne på franska, fick slutligen svar, och tänk — det var en furstedotter, som blifvit skild från de sina i Sassnitz, och som nu var alldeles ensam. Lagerchefens togo henne med sig hem i bilen som en kär gäst, och hon var kvar där än. Frun talade gärna om vår "lilla ryska furstinna."

Ett par trasgranna flickor passera Lajla. Den ena knuffar till henne i förbifarten:

"Hej! Du är allt färsk i yrket. Hänger du hufvud så där, blir det tunnt med kofvan!"

De skrafta rätt och fortsätta. Lajla darrar i hela kroppen. Aldrig förrän nu har hon vetat, att Stockholm kunde vara ohyggligt. Hon hade sett det stråla i solig sommarklänning, sett människorna röra sig lätt och med något af sommarens glada rytm i stegen. Gatorna hade legat hvita och glänsande och bortom dem fanns susande skog, hviskande våg, hägrande slätt.

Hon snyftar till. Fötterna värka, hufvudet är tungt. Därborta i en gatlyktas sken ser hon en poliskask blänka, och med vild förfäran skyndar hon åt motsatt håll. Polisen, hu! Moster Stafva hade alltid, när Lajla som liten varit odygdig, skrämt henne för polisen, och som ingen sådan fanns i samhället, blef det till en fasansfull sagogestalt, det förskräckligaste af allt. Också hon hamnar utanför en restaurang, och hon ser för sig den lilla öfvergifna ryskan. Vore det inte lika möjligt, att någon ville taga hand om henne? Sofforna äro intagna. Hon vandrar fram och åter. Herrar komma ut och snegla på henne. En och annan gör tydligen inviter, men hon är en liten enfaldig landflicka, som ännu icke svällt och frusit tillräckligt för att inse, att nöden icke har någon lag.

De lösryckta meningar af samtal hon uppfattar, gälla nästan uteslutande kriget. Till och med skrattet har något ängslande i klangen. Glädjen huttrar, afklädd sin trygga tillförsikt. Biler stanna, eleganta damer stiga

skyndsamt in i de täckta ekipagen. Det händer, att en skygg blick snuddar förbi henne. Och — ändligen! — En medelålders dam närmar sig. Tilltalar henne:

"Vous êtes étrangère, mademoiselle?"

Lajla skakar oförstående på hufvudet och utbrister ifrigt: "Jag förstår bara svenska." —

Hvart tog den vänliga damen vägen? Blixtnabbt hade hon försvunnit. Och ensamheten vandrar ånyo med doft ekande steg bredvid Lajla. Hon känner, hur en domnande trötthet slår hjärtats slag och pulsarnas bultande. Hon är hungrig, ruskig, genomvåt. Hennes värddinna hade rådt henne att gå till "slummen". Hvad var det för något? Hon hade frågat och fått till svar: "frälsningsarmén, vet jag." I hennes hembygd åtnjöt frälsningsarmén ej mycket anseende. Det lyckades med den, och om dess stora betydelse voro de flesta däruppe okunniga. Moster Stafva gick i kyrkan hvar söndag, till skrift hvar skärtorsdag, och dessutom förekom hon både i julotta och nyårsbön, men bönehus af alla slag hyste hon motvilja för. "Jesus har gjort oss till kristna, och Luther till lutheraner," menade hon, "man vet, hvad man har att hålla sig till."

Men det visste ej Lajla i denna stund. Hon gick in i Kungsträdgården och föll ihop på en soffa som ett frostbrändt, skrynkladt blad. Hon orkade inte längre löpa undan för ödet. Hon blef det hon blef. Det var detsamma. I ett par veckor hade hon dagligen sökt arbete och fått nekande svar. Öfverallt fanns det flera sökande än som behöfdes, i de flesta fall mångdubbelt flera. Vid hvarje stängd dörr hade detsamma sagts: "För en ung, frisk flicka, är det väl inte svårt att få plats."

Hon lägger en maktlös arm mot bänkens ryggstöd, hufvudet faller ned mot den, och Lajla somnar... Hon drömmer, att hon är en liten flicka, som gått ut att plocka hjortron. Hon är så glad att vara i sin egen skog. Hela myren lyser röd af mogna bär. Hon hoppar från tufva till tufva. Korgen är snart full. Då skakar någon — hon vet inte hvad det är, ser ingenting annat än mörka trädstammar och myrar och mossiga kullar — henne hårdt i skuldran. "Å, låt mig vara," ber hon, "det här är min skog!" Då ser hon plötsligt, att skogen är borta, och där står i stället ett Stockholmshus. I porten lagerchefens fru, som slänger ut henne på gatan:

"Du är inte min lilla furstinna," säger hon.

I detsamma vaknar Lajla. En poliskonstapel har vänligt ruskat på henne. Nu säger han höfligt och bestämt:

"Det är inte tillåtet att sitta och sova här."

Lajla starrar på honom med feberheta ögon. Hur skall hon kunna komma undan. Blicken glider ut i mörkret och regnet. Blåsten tjuiter sitt vargatjut i kala träd.

Hon försöker resa sig, men krafterna äro utfömda. Då hör hon ånyo konstapelns röst: "Förstår ni inte?"

"Jo." Hon urskiljer med möda ett vänligt, väderbitet ansikte, ett par små blänkande ögon, och ofrivilligt sträcker hon händerna mot honom — mot sin barndoms buse.

Han är ju ändå en människa, och en som måste göra sin plikt. Barmhärtighet är det inte tal om, men ett tillfälligt skydd. Hur det blir sedan, förmår hon ej tänka på i denna stund. Öfvergifvenheten, ensamheten, misstron är det värsta. På sista tiden ha alla misstrött henne.

Matt och oändligt modlös ber hon:

"Tag mig med, låt mig få tak öfver hufvudet!"

ELISABETH KUYLENSTIERNA-WENSTER.

IDUNS KOKBOK

AF
ELISABETH ÖSTMAN

är den bästa kokbok för det svenska hemmet.

Den har redan utgått i öfver 25,000 ex.
Pris: Kr. 5:50 inb.

KONSTFLITEN, Göteborg.

Mattor, Gardiner, Bonader, Möbelyger, Dräkttyger.

Konstnärliga mönster och färgsättningar. Profver sändas.

“De sköflade hemmen.”

HDUN FORTSÄTTER I DAG SIN redovisning för insamlingen till hjälp åt de genom kriget nödlidande belgierna. Summan har, som vi se, hunnit ett godt stycke upp mot treusentalet, och växer dagligen. Vi äro öfvertygade om att ännu många, som icke haft tillfälle till eller af oföretagsamhet uppskjutit att ge sin gåfva, skola ytterligare öka beloppet under den närmaste tiden. Det har visat sig att Sveriges bemödanden att komma Belgien till hjälp blifvit ett led i en internationell rörelse. I alla neutrala länder har uppstått samma känsla af att något måste göras för att lindra nöden i Belgien, och insamlingar ha startats för detta ändamål. Tillsammans måste dessa länder kunna bringa en icke oväsentlig hjälp och med den budskapet om en medkänsla, som omfattar hela världen, en internationell samhörighet, som kriget icke kunnat rubba.

Idun har af de insamlade medlen redan öfverlämnat 1800 kronor till belgiska ministern i Stockholm, monsieur Wauters, som tacksamt mottagit summan och insatt den i Stockholms Handelsbank för att sedan tillsammans med öfriga influentia medel öfverlämna den aningen till amerikanska legationen i Belgien eller till belgiska regeringen, att utdelas till dem, som äro i mest trängande behof af hjälp. Vi återge här nedan i ordagrann formulering det kvitto, som vi mottagit från Belgiska legationen:

“Le ministre de Belgique remercie la Direction du Journal Idun de l'initiative généreuse qu'elle a bien voulu prendre d'ouvrir parmi ses abonnés une souscription en faveur des malheureux Belges, chassés de leurs foyers et ruinés par la guerre. Il a l'honneur d'accuser réception de la somme de 1,800 couronnes qui lui a été remise le 4 Novembre 1914. Cette somme sera déposée, par ses soins, à la Stockholms Handelsbank sur un Compte spécial, ouvert par la Légation de Belgique à Stockholm pour les sommes, qui lui seront versées pour secourir les Belges. Stockholm, le 4 Novembre 1914.

Wauters.”

Må ingen af dem, som ha tillfälle att gifva något åt krigets olycksoffer i Belgien, undandraga sig i ett kärleksverk, hvari hela världen tager del. Gåfvor, stora och små mottagas alljämt med tacksamhet å tidningen Iduns expedition, Mästersamuelsgatan 45, Stockholm, samt af författarinnan Marika Sjernstedt, L e k s a n d.

REDOVISNING:

Trpt. 1,629:23. Fru Marta Lührs, Landskrona 10:—, Fröken Ellen Anderson Dösjöbro 5:—, Fröken Bertha Anderson d:o 5:—, Dagmar Ahlborn, Karlskrona 10:— F. K. A. 8:—, Insamlade gn. Mor på Torp af många villiga i Hjo 20:20:—, Anna Olander, Solstadsström, Blankaholm 20:—, Ida och Anna Björnlund, Strängnäs 10:—, Prostinnan Zelma Enander, Tengene 10:—, Elin More, Slandrom, Genvalla 2:—, gn. H. Öfverberg, Kinnared 4:63:—, Sysstrarne O-n, Lund 25:—, Anna Kjerrman 5:—, E. T., Sthlm, 1:—, Fru H. Peterson, Pålsgatan 1, Norrköping 10:—, I. Anderson Västerås 2:—, R. och M. Sthlm 2:—, C. V. Ekborg, Göteborg 5:—, O. Olsson, Drottninggat. 12, Uddevalla 5:—, Viktor Larsson Arvika 1:—, H. J. Sandviken 5:—, Fru Aug. Johansson Brogat. 4, Göteborg 10:—, H. Bld. 10:—, M. P. Malmö 5:— Från tre små flickor M. A. I. Djursholm 3:—, A. P. Spånga 1:—, Anna Meijer, Amål 10:—, M. E. Östra Sönnarslöf 5:—, T. V. Trollhättan 2:—, B. L. Lysekil 5:—, Fru Hulda Mattsson, Utbynäs, Göteborg 10:—, Bankkamrer F. Carlsson, Uppsala 5:—, Fru Christina Schalin, Markaryd, 5:—, Fru Nanna Valdaud. 5:—, Fru Ellen Lundqvist d:o 5:—, X. Skellef-

teå 10:—, Fru B. Back Ö. Herrestad, Gärsnäs 3:—, Nathalia Hallonsten, Trelleborg, 5:—, G. L., Gbg, 1:—, Ahlberg, Lerum, 5:—, Andre syförening genom Ada Gardell, Ljugarn 30:— A. Gérai 10:— Karin Lund, Bankeryd 25:—, Ali Nilsson, Flyinge 3:—, Prof. H. Bäckström, Djursholm 50:—, M. Adolffsson d:o 3:—, Lärarinna och flickor vid Gäfsta slöjdskola gn. Mimmi Andersson, Rasbo 4:60:—, Boel W-doffer Sjöström, Borlänge 4:—, E. L. E. C. S. B. Djursholm 20:—, Fru E. Bauer Sthlm 10:—, Hulda och G. Svensson, Hellevik 50:—, Maria Larsen, Diehs folkskola 5:—, Fil. mag. G. Landberg, Falun 5:—, Stina Frisell f. Wærn, Sthlm, 100:—, Fränberg, Mullsjö, 5:—, Augusta Ljungmark Örebro 5:—, E. Hallström, Strömsholm, 4:—, A. Ehrensvärd, Tosterup, 10:—, E. Pedersen, Lund 5:—, Rasbo-bor gn. Mimmi Anderson 6:— Stationsinsp. A. Lundgren, Hillared 5:— E. Brått, Falkenberg 5:—, S. Leksand 0:40, Stig Bendixon, Sthlm 25:—, E. A. M. 12:—, En kokerska och en husa 2:—, Linnea 5:—, Frida Stéenhoff 5:—, Fanny Stéenhoff-Noreen 5:—, M. A-m 3:—, Tre lotshustrur i Sandhamn 3:— M. S. Saltsjöbaden, 5:—, C. Winberg 4:—, fru Elna Malmsten, Fredsg. 31, Malmö, 10:—, Onämnd, Lidköping, 5:—, ”Litet bidrag från K.” 8:—, C. S. 1:—, Rönnebo Trädgård, Trosa, 25:—, V. L. Uppsala, 5:— Mor, Djursholm, 1:50, G. Pe. Odeshög 1:—, X Hjo 2:—, Stig och Dag, Kalmar 5:—, D. B., Sthlm, 5:—, X. Y. Z., Klippan, 13:—, Anna Thorell, Jönköping, 5:—, Lilla Marianne I. Odenslund, Östersund, 10:—, Svea Kjellman, Sirengnäs, 10:—, Stina Jacobsson, Gunhildsberg, Trekanten, 5:—, A. Lth, Nyköping, 5:— I. och E. Morén, Söderbärke, 10:—, ”S. L.”, Wattholma bruk, 5:—, fru Emma Ehrenström, Gärdsnäsbyn, 2:—, I. Valin 10 Riddareg., Sthlm, 50:—, fru Laura von Sneidern, Berg, Mellerud, 50:—, G. P., 42 Nybrog. Sthlm, 3:—, E. Jn., Östhammar, 5:—; summa: 2,575:56.

Rättelse: I förra redovisningen uppfördes genom förbiseende N. N. Göteborg 10:—

Det skall i stället vara:

F - g, Göteborg 10:—

Husmodern i allvarstider.

AF MARIA FAHLBERG.

VARMA, OVENTILERADE KÄllare — isynnerhet i hus med centraluppvärmning äro de flesta källare obrukliga till förvaring, af födoämnen — små, mörka och osunda köksskåp höra till vanligheten i Stockholm. Att undersöka och i görligaste mån rätta dessa missförhållanden borde vara en uppgift för en lagstadgad bostadsinspektion. Om vid nybyggnaders beviljande resp. byggnadsnämnd ägde skyldighet att inhämta sakkunnigas, d. v. s. erfarna husmödrars råd, kan man vara viss om att bättre förhållanden skulle inträda.

Vid en utställning vet jag en fru, som i förlitan på prisnämndens utslag inköpte en med första pris belönad kokspis. Den såg nog så prydlig ut, men visade sig i praktiken vara en sannskyldig vedätare och kräpde timmars eldning, innan gräddning kunde ske. Måhända kunde sådana misstag undvikas, om kvinnlig sakkunskap finge ha ett ord med i laget, när det gäller att ordna det speciella området för kvinnans hemarbete. I hvarje fall böra de, som makten hafva, ihågkomma: utan lämpliga kök och rymliga förvaringsrum ingen verkligt god hushållning!

Förutsatt att alla dessa förhållanden, öfver hvilka husmodern ej råder, ordnas någorlunda tillfredsställande, äger hon förutsättningar att betryggande ordna hemmets ekonomi. Främst gäller då att beräkna, hur inkomsterna skola fördelas; en praktisk och lätt öfverskådlig hushållsbok är en god hjälp i husmoderns arbete härutinnan.

Erfarenheten har visat att ett hems välstånd till stor del beror af husmoderns förmåga att beräkna, göra inköp och hushålla. För några år sedan verkställdes på uppdrag

af Stockholms stads lifsmedelskommitté en utredning, som bjärt belyser de ekonomiska vanorna hos både stads- och landbefolkning. Undersökningen omfattade 150 hushållsböcker för 1907—1908. Af dessa böcker visade 88 en brist varierande mellan 2 och 900 kronor. De hem, som redt sig bäst, voro i regeln ej de, som hade största inkomsterna, utan de, som gjort mest ekonomiska inköp, d. v. s. användt födoämnen, som äro både billiga och näringsrika. En grofarbetarfamilj med 5 barn och 1,576 kr. inkomst hade under året sparat 132 kr., ett sannskyldigt storverk!

I många fall — 98 af de 150 hushållen — hade sprit och sprithaltiga drycker kraft en summa växlande mellan 20 och 266 kronor. Somliga böcker visade att billiga födoämnen, bönor, ärtor, groft rågmjöl, groft, hårdt bröd, korngryn, växtmargarin, saltlångs o. d. inköpts för en summa mellan ett par kronor ned till — 28 öre, men däremot betydande summor nedlagts på hvetemjöl, mjukt, fint bröd, grädde, kaffe, konserver, mejerismör m. m.

Vid inköp för hushållet gäller som en allmän regel att ej köpa för små partier, t. ex. ved, rotsaker för vinterbehof m. m. är ju klokt att köpa till partipris. Ägg böra inköpas för vinterbehofvet, då de äro billigast, i april och maj, och sedan förvaras i vattenglas.

Bröd borde alltid försäljas efter vikt; ett ingripande på lagslutfningens väg i detta syfte finnes ju genomfördt i skilda länder och vore väl på sin plats äfven här.

I allmänhet gäller som regel: att alltid köpa goda varor, alltid köpa bestämdt mått eller vikt, aldrig ”för några ören”.

En pålitlig hushållsvåg bör ej saknas i något hem, det skadar ej att då och då kontrollera vikten på inköpta varor.

Att ingå i någon solid kooperativ förening rekommenderas af många bepröfvade husmödrar. Andelsföreningen, ”Svenska hem,” har visat utmärkt resultat och ständigt stigande omsättning.

Då födoämnen stegras i pris så onaturligt som nu dagligdags sker, kan ifrågasättas om det ej vore lämpligt att på lagslutfningens väg reglera prisen.

I många storstäder utomlands är födoämnesförsäljningen delvis ordnad af kommunen; ett förhållande, som med god organisation skulle vara särskildt tilltalande, då ju eventuell vinst indirekt komme de skattdragande till godo. — Hemmen på landet ha i de flesta fall bättre ekonomiska förutsättningar än stadshushållen. På landet har man vanligen godt utrymme, rik tillgång på billig is och ved, samt — då det gäller landbrukarhemmen — gårdens produkter till själfkostnadspris.

Det skulle utan tvivel vara lyckosamt, ej endast ur ekonomisk synpunkt, om direkt varubyte och flitigare förbindelser ägde rum mellan stads- och landbefolkningen. Bättre förståelse behöfdes dem emellan, och bortarbetande af flacka och ylliga begrepp. Man hör ibland talas en smula ringaktande om folket på ”bondvischan”, och å andra sidan finnes en naiv öfverskattning af stadens nöjen och bekvämligheter. Bondetaget var äfven ur denna synpunkt en glädjande företeelse, ägnad att grundlägga vidgad förståelse mellan stad och land.

Att lefva på landet och odla ett stycke jord är nog människans ursprungliga bestämmelse. Stadslifvet är en kulturprodukt, det fullvuxna kunskapsträdet på godt och ondt med sina frestelser och förflackande nöjen, sina kulturdepåer och bildningstillfällen.

III.

Vårt dagliga bröd.

Det är af stor vikt, att känna födoämne-
nas sammansättning och näringsvärde, för
att kunna på samma gång tillgodose ekono-
mien, näringsbehovet och smaken. För
studium i detta syfte hänvisas till N:r VI af
Svenska nykterhetssällskapets skrifter af
professor Tigerstedt.

Både ekonomin och smakligheten tillgo-
doses bäst, om man undviker att köpa fär-
diglagad mat. När man ser i charkuterifön-
stren, där allt finnes att få färdigt fr. o. m.
stekar till kroppkakor och stekta strömming-
ar, frågar man sig ovillkorligen, hvem har
råd att köpa denna lagade mat? Då man
befånker, att mellanhänderna skola ha be-
talat för det arbete, som nedlägges på lag-
ning af maten, förstår man ju att den må-
ste bli dyr. Försåvidt ej husmodern är bun-
den vid arbete utomhus och sålunda förhin-
drad att själf förbereda måltiderna, måste
det anses som en förkastlig och dyrbar
ovana att köpa färdiglagad mat. Matvaru-
affärerna i allmänhet skulle troligen stå sig
lika bra genom att sälja den oarbetade rå-
varan. — Det kan i hvarje fall ej vara god
ekonomi att betala kalfstek med 5 kronor
kg., salt kött 4 à 5 kronor, kokt skinka 5 kro-
nor, kokt tunga 8 à 10 kronor, allt per kg.
o. s. v.

En jämförelse mellan bagarbröd och hemb-
bakadt är lätt gjord och ger intressanta re-
sultat. I januari d. å. utvisade en vägning af
köpta tre öres franska bröd en medelvikt af
62 gr. och ett pris per kg. af 48 öre, hvaremot
hembakadt franskt bröd (dåvarande mjölpris
30 kr. pr 100 kg.) kostade 30 öre kg. Nu i
okt. 1914 är medvikten på franska bröd 43
gram och priset 62, 72 öre per kg. Hembak-
ade franska bröd kostar nu 36,8 öre per kg.
(mjölpris 37 kr. per 100 kg.)

Limpa kostar i bagarboden 49,54 per kg. —
hembakad prima sirapslimpa af 2 delar råg-
sikt (säckpris 34 kr.) och en del hvetemjöl
kostar 38,44 per kg. Härtill kommer utgiften
för gräddningen, som ej kan belöpa sig till
mer än några öre per kg. bröd. Utan att
vilja tillmäta den gjorda undersökningen ab-
solut allmängillighet, vågar jag dock tro att
utförliga experiment skola visa resultat, som
hålla sig nära ofvanstående siffror.

Sammalet rågmjöl har alltför mycket un-
danträngts af det dyrare hvetemjålet; råg-
mjålet är rikare på ägghvita och kostar 28
öre, då hvetemjålet med mindre ägghvitehalt
kostar 37 öre per kg. (räknadt efter säckpris).
Därtill kommer att hårdt rågbröd — rent me-
kaniskt — är nyttigt både för tänderna och
matmälningen.

Annu för 40, 50 år sedan användes allmänt
hafrebröd på landsbygden; dåtidens ungdom
hade ej så dåliga tänder som det nu upp-
växande släktet. Hafre innehåller mera ägg-
hvita och fett än något annat inhemskt sä-
deslag och bör, vare sig i form af mjöl el.
gryn, ingå i den dagliga dieten.

Den prisstegring, som nu drabbat hafregryn-
en, är tillika med prisförhöjningen å bröd-
säd och smör och ägg mest betungande för
hushållen och ägnad att väcka oro för den
kommande vintern. Därest ej myndigheterna
sätta en gräns för prisstegringen, finnes tyd-
ligen ingen rättelse att vänta och inga pris-
lägen ouppnåeliga.

Ingen missunnar landtbrukaren ett pris för
sina varor, som ändligen täcker produktions-
kostnaden och ger betalt för arbetet, men
som vanligt är det troligen mellanhänderna,
spannmålshandlare och truster m. fl., som
skörda vinsten. —

(Forts.)

Idun

Thyra Grafströms 50-års-
dag.

FRU THYRA
Grafström, den
bekanta före-
ståndarinnan
för Nordiska
Kompaniets tex-
tilateljé fyllde
den 1 november
50 år och
blef föremål för
hjärtligen hyll-
ningar från
vänner af hen-
nes livsverk och
personlighet.
Från sina med-
arbetare å tex-
tilateljén mot-
tog fru Graf-
ström en char-
mant bukett af
nejlikor med
breda siden-
band, å hvilka
förutom fem-
tiöringens
monogram
äfsen alla gif-
varnas voro in-
broderade. Fru
Grafströms ar-
bete å textilkon-
stens område
är utförligt
skildrad i *Idun*
N:o 44 år 1907
till hvilken ar-
tikel vi hänvisa
våra intresera-
de läsare.

Spalten om böckerna.

EN EGENDOMLIG SLUMP SAM-
manför i dessa dagar, såsom
nyheter på den svenska bok-
marknaden, tvenne böcker från
80-talet, nämligen August
Strindbergs En dæres försvars-
tal, skriven på franska 1887—88 (*Le plai-
doyer d'un fou*) och först nu utkommen i bok-
form på vårt språk, i en mot Strindbergs
egen stil utmärkt trogen öfversättning af
John Landquist, samt Ola Hans-
sons Tidens kvinnor, noveller, skrifna
1889—90 på tyska (*Alltagsfrauen*), och lika-
ledes först nu framträdande på svenska, i öf-
versättning som det vill synas af författaren
själf. Bägge böckerna äro i flere afseenden
nog så typiska såväl för sin tid som också
för sina upphofsmän.

Det bredaste och betydligaste verket af de
två är utan hvarje tvifvel Strindbergs. En
dæres försvarstal är en stor roman, där för-
fattaren med en patetisk hänsynslöshet, som
får sitt motstycke först med Svartha Fanor,
berättar sitt första äktenskaps historia med
allt dess ve — sådant han uppfattade det.
"Detta är en förfärlig bok. Jag medger
det utan invändning, ty jag ångrar bittert att
ha skrivit den," säger han själf i företalet af
anno 1887, som slutar med orden: "Jag kan
dö själf nu." Och förfärlig är verkligen den-
na anklagelseskraft; icke så mycket genom
anklagelserna själfva, ur hvilka det är lätt
att utläsa öfverdrifterna, de rena missför-

stånden, den grymma, sjukliga misstänksam-
heten, utan vida mer genom de lidanden den
afslöjar. Man har ofta dömt Strindberg
hårdt. Men faller icke hvarje dömslut till
föga inför den värld af sorg vi blicka in i ge-
nom det mänskliga dokument, som nu lagts
fram? Den fruktansvärde anklagaren visar
sig här i all sin nakenhet: djärf eller brutal
— för att dölja skygghet och inre osäkerhet.
Törstande efter kärlek och vidskepligt vak-
sam på första tecken därtill — för att kastas
tillbaka i fullständig hopplöshet, om detta
första tecken, ofta en ren puerilitet, visar sig
ännorlunda än hvad han längtansfullt be-
gärde! Han har den ända till naivitet sam-
vetsgrannes benägenhet att genast lyda
hvarje förflugit ord, ja, hvarje led af en ba-
nal salongskonversation som djupt allvar,
och den impulsives benägenhet att strax fin-
na dem absolut afgörande. Han frågar sig
aldrig: Hvem var det, som sade detta? Utan
säger sig blott: Det blef sagdt! Den titaniske
framstår i den dagliga vandeln såsom minst
af allt skeptisk. Och så blir också katastrofen,
när han upptäcker minsta oegentlighet,
likaväl som verkliga oförrätter, oerhörd.

I En dæres försvarstal ha ofvan antydda
svagheter i Strindbergs sammansatta psyke
parats med hans geniala träffsäkerhet och
öfverträffliga logik i framställningen af
människors inbördes förhållanden, till att ge
boken dess resning. Hans utgångspunkter
kunna synas oss orättvisa, men för honom,
som anser sig sitta inne med rättsskiparens
heliga plikt, gäller blott att från dem nå rakt
till målet, och där klickar det aldrig. Han
kan vara bittert ensidig, men allfarvägarne
trampar han ej: han måste själf pröfva, en-
sam afgöra, och hans tro på egen makt där-
vidlag är blind — och fragisk.

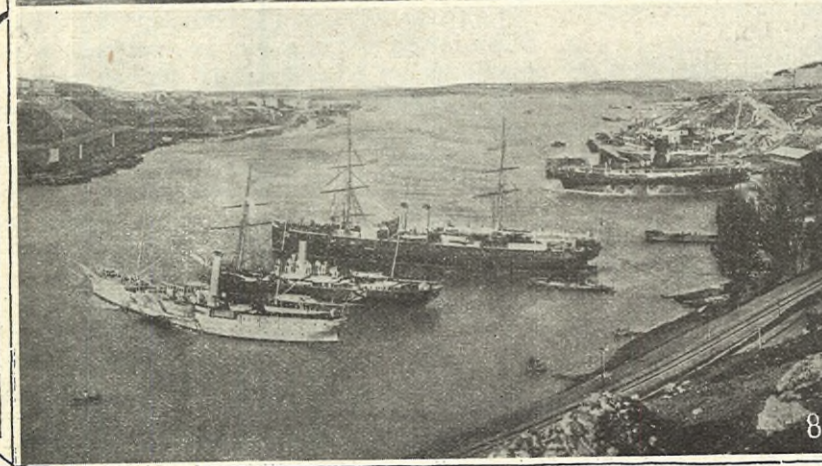
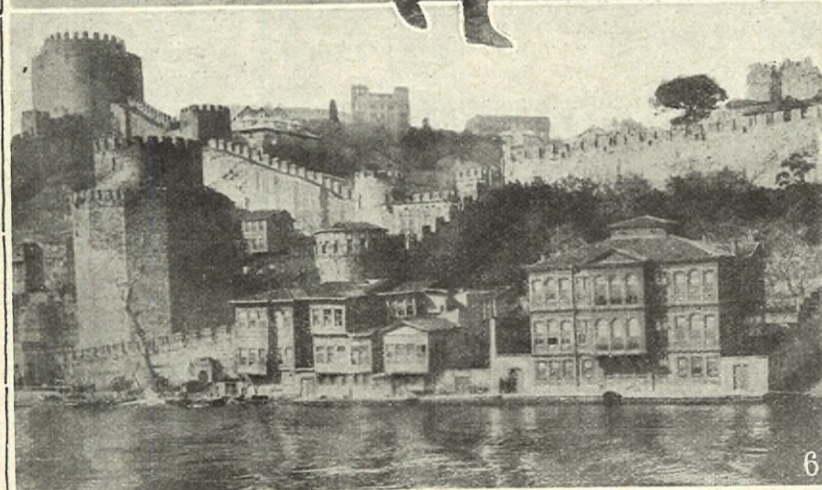
Det fidsypiska i En dæres försvarstal lig-
ger framför allt i dess syn på kvinnan och
kvinnoemancipationen. Vi befinna oss ju
där midt i denna emancipations glansdagar, i
den period, af hvars sådd vi nu alla skörda
frukten, men åt hvars öfverdrifter vi kunna
le, då vi funnit bättre medel att häfda oss i
likställighetskampen än att anlägga stärk-
saker, manhaftiga later och kortklippt hår!
Ingen anser det längre nödvändigt att i hvarje
privatlifvets detalj föra in gränsreglingsde-
batter, och de bästa af männen ha ju också
numera en annan syn på sin kvinnliga led-
sagerskas eller hennes systrars ställning i ett
samhälle, där vi alla draga strån till stac-
ken... Men 80-talets unge, hetsige Strind-
berg, helt upptagen af sig själf, sin kärlek
och sin kamp, kommer snart därefter att nära-
nog betrakta kvinnoemancipationen som en
direkt förolämpning mot herrarne. Han stö-
tes af dess omogna utbrott, och förmår icke
mänskligt se kärnan i dess bästa sträf-
vanden. Hans senare, ofta omordade "kvin-
nohat" har sin rot där. Ty det är eljes svårt
finna en mer kortsynt och orättvis benäm-
ning för det själf försvar, som denne hängifne
dyrkare af kvinnan i hennes egentliga upp-
gifter ansåg nödigt ställa upp mot hennes an-
språk såsom arbetskamrat. Strindberg var i
sin tid icke ensam på den fronten, men han
har sammanfattat sina vapenbröders upp-
fattning mer än en gång i uttryck, pregnanta
än någon af de andra förmått. Till hans
sista dag blef nutidens kvinna som helhet ho-
nom ett problem — och olöst.

Också för Ola Hansson är kvinnan pro-
blem. Den allgenomgående skillnaden mel-
lan honom och Strindberg är emellertid, att
han närmar sig henne utan vare sig misstro
eller fruktan, tvärtom med alla tentakler in-
tresserad och nyfiken ute. Hon är för honom
ett fall, och han betraktar detta med en for-
skares ögon. Han gläder sig åt ovanliga, åt

VÄRLDSBRANDEN UTBREDER SIG

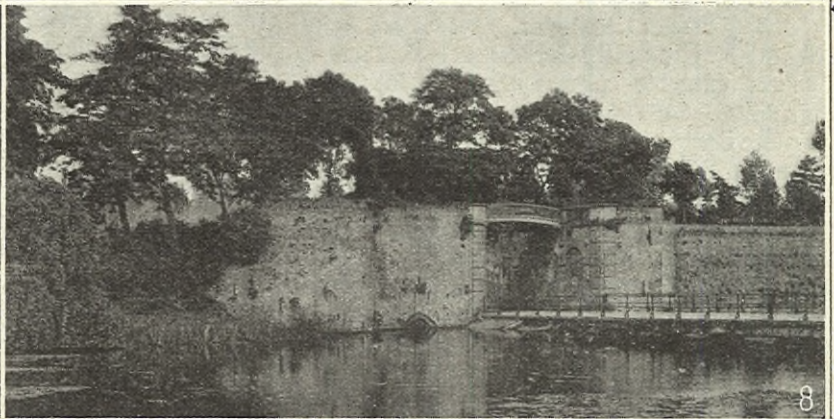
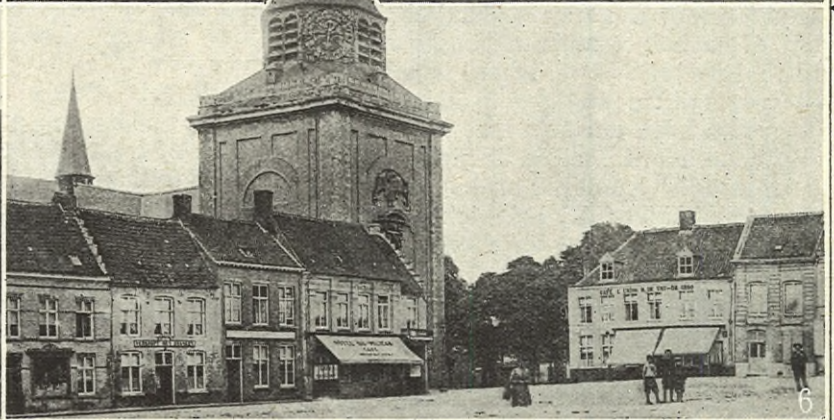
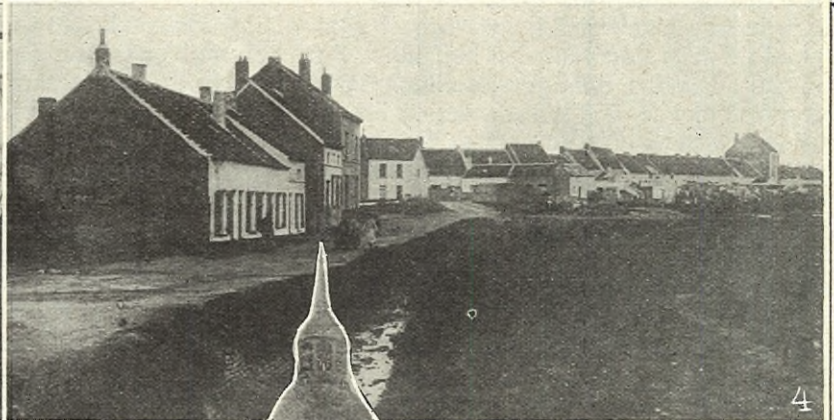
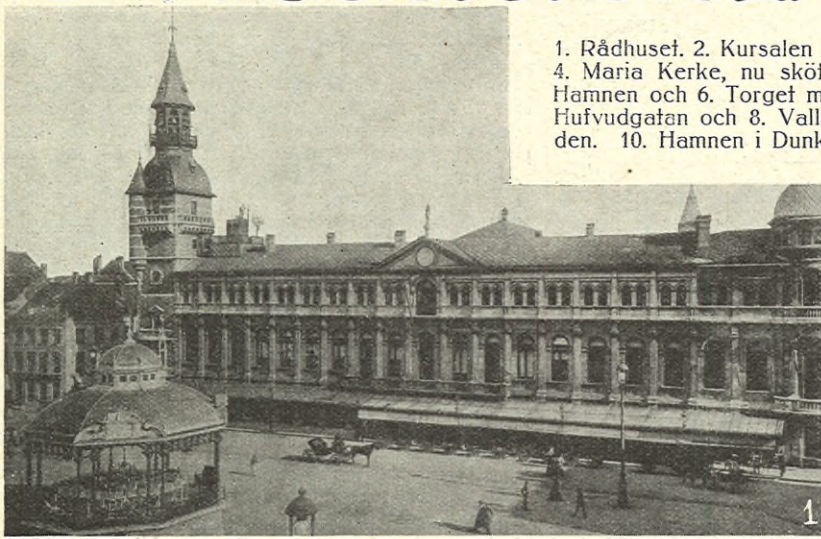
1. Muhamed V. 2. Turkiske frontföljaren. 3. Utsikt öfver Konstantinopel och Bosporon med den turkiska krigsflottan. 4. Turkiskt infanteri och 5. Turkiskt kavalleri rycka ut i kriget. 6.

Befästningar vid Bosporon. 7. Utsikt från Suez-kanalen. 8 och 9. Sebastopols och Odessas hamnar, som bombarderats af turkiska flottan. Berl. Ill. Ges. foto.

FRÅN KRIGSSKÅDEPLATSEN I FLANDERN

1. Rådhuset. 2. Kursalen och 3. Hamnen i Ostende. 4. Maria Kerke, nu sköfladt och nedbränd. 5. Hamnen och 6. Torget med kyrkan i Nieuport. 7. Hufvudgatan och 8. Vallarne i Ypres. 9. Dixmuiden. 10. Hamnen i Dunkerke. Berl. Ill. Ges. foto.

"rara" exemplar. Han tar inte parti. Låter han någon gång sin smak framskynta, anar man att han personligen föredrar den räkryggade, sunda, hjärtliga kvinnovarelsen. Men i sitt studium fördjupar han sig likväl helst i de själfsysselsatta, nevropatiska, erotiskt vilsegångna, och han gör till sin uppgift att finna nyckeln till dessas inre historia. Hans bok Tidens Kvinnor, med dess sex noveller, illustrerar detta. Från första rad till sista bär den prägel af vetenskaplig undersökning, gjord med största kärlek, icke så mycket till föremålen, men till arbetet.

Uppriktigt sagdt, detta blir oss numera inte nog. Detta stillastående, detaljen sönderdelande in infinitum, har som litterär skola sett sina bästa dagar. Man må erkänna, ja, beundra den sensitiva och fängslande skarpsinighet, hvarmed författaren fullföljer sina syften, en viss fröfthet inställer sig likväl vid andra, tredje, fjärde variationerna af ungefär samma tema. Den bästa af novellerna i Tidens kvinnor är f. ö. också den första, en dissektion, nästan hemsk att följa. Sin vikt och sitt värde har emellertid boken främst som minnesskrift från tiden, då den blef till. Ola Hanssons kvinnor tillhöra visserligen icke den epoken mer än den nuvarande: de äro af alla tider. Men vi gå dem numera förbi utan någon starkare spänning inför deras gåta.

Af Ernst Lundquist föreligger romanen Ett vådaskott. Det är en ren intrigroman och som sådan anmärkningsvärdt skickligt komponerad. Den är anlagd på öfverraskningar och oväntade uppslag, och lyckas förträffligt hålla läsaren i spänning. Man löper säkert ingen risk att misstaga sig, om man förespar den succés bland alla dem, hvilka af en bok framför allt önska rikaste möjliga mått dramatisk rörlighet i handlingen.

Det vore oriktigt mot dessa, att ens i minsta mån röja hvad det hela rör sig om. Titeln är redan talande, miljön är Stockholm — dock i fredstid! Och det är onekligen en viss Stockholmsluft öfver det hela, icke rent artistiskt sedt, men genom författarens trygga kännedom om folk i allmänhet där och om genomsnittsförhållandena. Som stil och framställning är boken nog litet gammaldags med sina sidlånga repliker och sina stundom väl schablonmässigt tagna figurer. Men detta motväges af den godhjärtade grundstämningen, och när slutet kommer, så redbart och rundhändt lösande allt i enhet och lycka, saknar man alldeles panna att börja tala om konstruktion. Som sagdt, boken får nog läsare och vänner. —

Hanna Söderlund-Hammar bryter i sin debut, berättelserna Hårdmark starkt på Selma Lagerlöf. Om brytningen vore mindre att säga, ifall den fått sitt ursprung endast i den stora diktarens yttre form. Så är emellertid inte fallet. Hanna Söderlund-Hammar använder sig af ett korthugget språk, eftersträfvande isynnerhet saklighet och kraft, som ej kan sägas vara förebildens ideal. Den talang hon säkert har, ligger till ej ringa del i detta rent formella. Men tränger man in till innehållet, till tonen, till människouppfattningen, blir påverkan så mycket mer iögonfallande. Draget af att mena väl och känna starkt, men ej få fram ett ord, eller om ett ord verkligen tränger till läpparne, endast ha förmått ge det den ovänligaste, kärfvaste form, medan hjärtat känns som ville det brista — detta drag hos nästan hvarje djupt inbunden människa, och af hvilket Selma Lagerlöf danat så sköna ting, är det som Hanna Söderlund också tagit upp, följande föregångerskans uppfattning täft i spåret. Tacksamt är ämnet, kanske allra tacksammast till allmogemotiv, och resultatet har äfven blifvit

en serie ganska verkningsfulla historier. Inför de bästa sidorna känner man hopp om, att något helt godt en dag skall kunna komma ut af denna debutant, när hon fått finna sig själf. Enligt min tanke är den korta berättelsen Gifte, förut tryckt i Idun, samlingsnummers nummer ett. Den afviker mest från de öfrigas typ, och ger mindre känslomligt, men ej mindre känsligt, en situationsbild med skarpt fattadt perspektiv ut öfver dagligt lif på landet, dess prosa och dess hemliga ströflåg in på poesimens mark. Låt oss då, utan att säga mer för dagen, invänta nästa manifestation af författarinnan Hanna Söderlund-Hammar! —

Jag ber nu min läsekrets förlåta Iduns anmälare, om hon icke genomläst alla de krigsromaner, flertalet af dem åsatta det anspråklösa priset af 25 öre, hvilka för närvarande trängas om utrymmet på skrifbordet. I viss mån förefaller mig nog denna aktuella spekulation i kriget litet motbjudande. Stanna vi ett ögonblick öfver vår dagliga tidnings telegram och kortfattade uppgifter för att minnas hvad kriget verkligen innebär af råhet, nöd och fasa, står Bertha von Suttners modiga anklagelseskraft, "krigsromanen" Ned med vapnen, förskräckligare än någon af de andra, likväl såsom den definitiva. Men naturligtvis hvarken kan eller vill jag ställa mig oförstående till de äfventyrliga eller heroiska sidor ett krig också visar upp, eller till dessa sidors lockelse för rappa pennor. Ett förlag utlofvar kallblodigt en krigsroman hvar fjortonde dag. Det vore för mycket begärdt, att en flammande tendens, eller ens en högre litterär nivå skulle bära dem alla. Någorlunda välskrifna hoppas vi åtminstone de flesta bli.

Tills vidare föreligga af Radscha: Spionen från Vogeserna (från världskriget 1914); af Kurt Lange: Gränsspionerna (från Belgien i dessa dagar); af Lennart Slange: En storm i blod (tyskarna vid Liège). Jag har förgäfvets i de två sista bladdrat efter den starka indignation för det olyckliga Belgiens sak, man möjligen kunnat vänta äfven i — eller kanske just i ett neutralt land! Vidafte Ljustaden i krigsmörker af Georg Brune med några goda målningar, samt Den osynliga fienden af Ewert van Horn, den enda af böckerna jag helt och hållet genomläst, då den uppgifvits vara skriven af en "framstående ung svensk diktare" och detta ju är ägnadt väcka någon nyfikenhet. Boken befanns, i oklanderlig novellistisk form och med en åtminstone för undertecknad imponerande sakkunskap, behandla den tyska undervattensbåten U 9:s bedrift mot de tre engelska kryssarne, samt en därtill lätt knuten liten kärleksaffär. Inga osmakliga detaljer, hvilket man är tacksam för.

MARIKA STJERNSTEDT.

Kampen om Sveriges ungdom och framtid. Ett väckelserop och ett lystringsord från "Sveriges väl" af Knut Hallonstén. Pris 75 öre.

I sin vackra, gripande dikt Dexippos talar Victor Rydberg om gosselyne hos släktet, men ett gosselyne som först och sist yttrar sig i sedlig kraft och fosterlandskärlek. När man läser den om Sveriges ungdom så varmt intresserade redaktör Hallonsténs bok med härofvän angifna titel, så strömmar det ovillkorligen mot läsaren "en fläkt från Hellas vår", den "vår", som till och med drog de äldre och betänksamma med ut i striden för fäderneslandet. Man önskar så hjärtligt, när man slutat red. Hallonsténs bok: Ack, om Sveriges ungdom blefve sådan, som denne dess uppriktige vän vill ha den! Hur godt, hur tryggt för fosterlandet, om ungdomen ville vända sig från tidens yflighet, ofosterländskhet och tomma nöjen mot de höga ideal, som här framställas.

Boken, som alligenom varmt kämpar för den nationella, fosterländska ungdomsrörelsen, prydes

i början af konungens, kronprinsens och prins Vilhelms vackra porträtt och meddelas i facsimile, ett uttalande af kronprinsen om ungdomsrörelsen, hvari den sympatiska och fosterländske fursten tillönskar författaren mycken framgång i det arbete boken afser. Prins Vilhelm börjar sitt bidrag — likaledes facsimile — med orden: "Sveriges framtid tillhör Sveriges ungdom".

En afdelning i boken heter "Bemärkta fosterlandsvänners omdöme" och i denna afdelning finna vi vackra, högst tänkvärda yttranden om ungdomsrörelsen af Verner von Heidenstam, biskop Billing, biskop Schéele, Harald Hjärne, Annie Akerhielm m. fl. "En snabbteckning af ungdomsrörelsen i Finland, Norge och Sverige", är en beaktansvärd artikel i boken, likaså "Släktets fosterare" och "Vår kristna uppgift och vår politiska kallelse". Sist har boken goda förslag till stadgar för fosterländska ungdomsföreningar, råd till ledarne m. m.

Boken, som fås hos förf., Falköping, är väl värd att läsas af hvar fosterlandsvän, som vill vår ungdom väl och som önskar, att den en gång må i fullaste mening vara Sveriges hopp.

LARS LUNELL.

BILDER FRÅN LANDSTORMENS MOBILISERING 1914 heter ett vackert och innehållsrikt häfte, som nu utkommit och som för det billiga priset af 1 krona säljes till förmån för landstormen. Publikationen inledes med Johan Nordlings bekanta landstormssång och öfriga textbidrag utgöras af prosauppsatser af E. Norlind, E. O'Hara-Nordlander och William Anderson, hvilka alla naturligtvis behandla färlifvet och kriget. Det med omsorg valda rikhaltiga bildmaterialet afspeglar landstormsmannen i snart sagdt alla situationer, ger manöverlifvets både glada och allvarliga sidor, belyser sjukvården i fält, truppinspektioner och mera sådant. Både för sitt värdefulla innehåll och för det goda ändamålets skull förtjänar häftet den största möjliga spridning, som vi ock hoppas det skall få.

Sista manuskriptet.

Krig och matsedel.

Ett kulinariskt kåseri af BOB.

NEDANSTÅENDE lilla uppsats är det sista, som flutit ur den så hastigt bortgångne författaren Karl Benzons (Bob) penna. Han besökte nämligen vår redaktion några timmar före sin död, hvarvid han på sitt vanliga gemytliga sätt lämnade manuskriptet. Kort därpå träffades han i hörnet af

Karduansmakare- och Drottninggatorna af det slaganfall, som inom några minuter släckte hans lifslåga. Den aflidne var till börden skänning, blef student 1880 och jur. fil. kand. 1882. Han tillhörde åren 1890—91 Svenska teatern som öfversättare och litterär rådgifvare och har för öfrigt medarbetat i Svenska Dagbladet, Idun, Strix m. fl. Stockholmstidningar under en följd af år. Han ägde en i flera afseenden elegant och ledig penna och var som enskild person en bohème-natur af det älskvärda slag, som numera blir allt sällsyntare.

BILLAGNINGEN AF DEN SPIKSOPPA

som här skall serveras, kunde ske från olika synpunkter. Exempelvis låge det nära till hands för en matälskare och matbedömare att grufva sig öfver de luckor, som gifvetvis måste uppstå på menyerna i dessa den nästan allmänna ofredens dagar. Detta skulle bli det samma som att följa herrar viktualiegrossörers och specialisters bedröfvade blick på tingen och måste således kräfvat mer eller mindre utförliga intervjuer hos vederbörande fackmän.

Vida enklare ställer det sig att med tillhjälp af en

smula kammarlärdom framföra krigshistoriens och krigsgeografiens roll i detta sammanhang. Den är rätt vidlyftig, och fråga kan ej bli om att den skall behandlas utförligt.

Skulle vi börja med antiken, så kunde ju erinras om att finsmakaren Lucullus, han som införde körsbären till Europa, äfven var general. Men vi ta ett långt hopp till medeltiden, och då fastnar blicken vid Crécy, där ett väldigt slag utkämpades mellan fransmän och engelsmän på 1300-talet. Annu efter så många sekler heter morots-puré med ris eller krutonger potage (crème) Crécy. Kulinariskt sedt, fortlevver det mycket omstridda Elsass i potage à l'Alsacienne, en söddig soppa, kokt på skinka fillika med purjolök, hvitkål och potatis i tunna skifvor, serverad med rostadt bröd. Indiska trupper ha ju kommit med i det nuvarande kriget, men föga troligt är väl att de undfagnats med potage à l'Indienne, en med äggulor och curry afredd buljong. Råmayhana är snarlik, med den skillnaden dock att buljongen kokas på höns. Liège skämde ju inte för sig i början af kriget, och potage Liègeois du-ger äfven den: puré på kramsfåglar, kokt med mirepoix, svart bröd och buljong innehållande ris, passeras genom finsikt, afredes med grädde och äggulor; serveras med kramsfågelfiléer. Det för mången kanske märkvärdiga ordet "mirepoix" lysande med sin frånvaro i flertalet ordböcker, betecknar en hopkokning af finhackade "fines herbes" (gräslök, persilja etc.) samt späck, rödlökar, morötter och pepparkorn.

Nu torde Liège-soppa te sig någorlunda klar, ehuru hon är afredd!!

Compiègne omtalades mycket vid ofredens början. Crème Compiègne är helt enkelt en puré på hvita bönor, syra och körfvel, serverad med krutonger i färningar. På tal om bönor — den frejdade härföraren Condé är ju länge sedan död, men potage Condé öfverlevver såsom namn på en puré af bruna bönor och rödvin med krutonger. Och snart kan man fira hundraårsminnet af general Massénas frånfalle, men om denne man, som af Napoleon kallades "Segerns skötebarn" erinrar allt jämt potage Massénas, det är utfolkadt: fasanpuré med tapioka.

Så mycket om sopporna.

Enär turkarna blandat sig i leken kan det ju upplysas om att en omelette à la Turque fylles med hönsleffer och tomater samt serveras med en rand ("Cordon") af tomatsås. Låter godt.

Bordeaux har ju fått särskild betydelse som franska regeringens provisoriska säte. Det behöfver ju ej betonas att grundbeståndsdelen i sauce Bordelaise är rödvin. Betydelsen af écrivisses à la Bordelaise är kanske ej fullt så allmänt bekant. Nåväl, denna anrättning är en i bägarform ("timbale") serverad kräftpastej med vitt vin, fines herbes, tomater, smör, citron och konjak. Apropos regeringssäten — Belgien har ju flyttat sin styrelse till Le Havre, och af det skälet kan ju den påpekningen försvaras att sole Havraise är kokt sjötunga med blandad sauce Bercy och hvitvinsås, garnerad med färserade och panerade brynta musslor samt brynt persilja.

Mig veterligen har det hedervärda köksmästarskrået ännu ej lagt på några ultramoderna krigarenamn för sin terminologi, och därför nödgas jag gå långa stycken tillbaka i häfderna. Då möter den lysande sjöhjälten Jean Bart och den rätt — äfven af sjötunga, som uppkallats efter honom. Fisken kokas tillsammans med fines herbes, smör, champignoner och citron, hvarefter den glaceras i ugn. Turbo Nelson är kokt piggar med kokt potatis, glacerad med sauce Mornay — hvit gräddsås med äggulor och rifven ost. Likgiltigt huruvida man läst om härföraren Villars i historien eller hört och sett en opéra-comique vid namn "Villars' dragoner" — på matsedeln råka vi esomoftast ut för oeufs à la Villars (eller Willars!), hvilket helt enkelt betyder stekt fläsk med ägg i låda.

Kapuner och poularder äro ju fridsamma fjäderfän, något som dock ej hindrar att en anrätt-

ning af bådadera namngifvits efter hertigen d'Albufera, den forne marskalk Suchet, som under Napoleons dagar besegrade engelsmännen i Spanien, just vid den sjö som heter Albufera. Poularde, resp. chapon eller poulet, Albufera är något så kräsligt att det vattnas i munnen, då jag meddelar beskrifningen. Färseradt med tryfflar och gåsleffer grystebes det oskyldiga djuret, öfverhälls därefter med brun suprême-sås och garneras med krustader, som i sitt innanmäte gömma tuppjurar, tuppkammar, tryffel och champignon.

Den norditalienska byn Marengo är frejdad genom Bonapartes lysande seger öfver österrikanerna. Från denna plats och denna tid stammar väl beteckningen poulet (à la) Marengo hvilken, för att vara korrekt, skall innebära att hönset (tyvärr ofta en gammal utpinad kycklingmamma!) är skuret i bitar, brynt med tryffelskifvor, serveradt med madeirasås. Garnityret består af kulformig brynt potatis (pommes noisettes) i kronärtskocksbottnar.

Flamländarna ha vi beklagat, men åtminstone jag beklagar inte mig själf, då jag förtär vare sig carottes Flamandes eller Culoitte de boeuf (à la) Flamande. Det förra är intet annat än hvad vi kalla stufvade morötter, och det senare betyder kokt oxlår i skifvor med hvitkål (eller brysselkål), fläsk, cervelat, morötter och kokt potatis. —

Tyska specialiteter torde vara oss jämförelsevis bekanta, fillåt mig därför gå öfver gränsen skyndsamt och kasta en blick på det heliga Ryssland. Jag hoppas öfver de många nationella soppor — borsj, seljanka, ouka och batvinja m. fl. — och tillåter mig fråga om läsaren stiftat bekantskap med entrecôte Nicolas II? Jaså inte. Jo, det är ett stycke mellanref af ox, stekt i "panna" med madeira, garneradt med gåsleffer och hela tryfflar och serveradt i pannan, kastrullen.

Hvitling på ryskt sätt (merlan à la Russe) kokas i saltadt, med vinaigre tillsatt vatten jämte persilja, morötter, rödlökar och hvitt vin; serveras på krutonger med smält smör och citron särskildt.

"Rysk salad" har följande sammansättning, om hvilken jag starkt misstänker att den förskrifver sig från västra sidan Rehn: morötter, rofvor, gröna ärter, flageolettbönor, tryffel, haricots verts — alltsammans om hvar annat; vidare: potatistärningar, skinka, rimmad oxtunga och majonäsås. Den dekoreras äfven med tryfflar och ansjovisfiléer i en sockel af gelé.

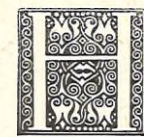
Charlotte russe i sin enklaste form är ju vispad grädde, omgifven af en krans biskvier. Förnämligare blir den, om grädden blandas med vispade ägg.

Utän att göra anspråk på ens en tillstymmelse till fullständighet har jag redan hunnit för långt. Och glömt England, ehuru en af dess yppersta romanförfattare, Tobias Smollets, införlifvade lobscouse (rätt stafvad!) med litteraturen.

"Svenska musikens fader."

DIREKTOR PATRIK VRETBAD, DEN VALKÄNDE kompositören och organisten, har nu i dagarna äfven debuterat som musikhistorisk författare med en synnerligen värdefull och intressant "bio-bibliografisk studie" öfver Johan Helmi-
"Svenska Musikens fader". Bland frihetstidens många lysande namn på konstens och vetenskapernas område intar Romans ingalunda den blygsammaste platsen, högt uppskattad redan af sin samtid som han var, ehuru sedan oförtjänt ställd i glömskans skugga. Det var dock han, en Scarlattis, en Rameaus, en Bachs och Händels samtida och i många fall öppet erkände jämlike, som först införde svensk tonkonst som en faktor i den universella utvecklingen. Det på samvetsgranna och mödosamma källforskningar byggda arbete, som nu, ej en dag för tidigt, söker ge en äresupprättelse åt en af vår odlings stormän, hedrar därför lika mycket sin författare som det ej minst genom sin värdade och underhållande litterära form, måste lifligt intressera hvarje musikvän, ja, hvarje svensk med sinne för sitt lands kulturarv. En som bihang medföljande tematisk förteckning öfver Romans samtliga, i olika bibliotek och arkiv uppbevarade verk, förhöjer än ytterligare det vackra arbetets värde.

Från scenen och estraden.

VEM KUNDE HA TROTT ATT EN sådan gammal tysk fars som bröderna Schönthans "Sabinskornas bortrövande", alldeles utmärkt för sekundascenerna för resten, skulle adlas och introduceras på den dramatiska konstens riddarhus vid Nybroplan. Motiveringen torde väl vara den: nu i dessa tunga tider vill folk bara skratta på teatern, och därför så... Men undras kan i alla fall, om inte en förfarangs talsben borde undvika den dramatiska dussinlitteraturen å 25 öre per kilo. Det finns alldeles säkert publikgynnade lustspel af förnämare halt än denna Schönthans-posse, och hade en så sträng och fordrande kritiker som T. H. ännu suttit med riset i sin hand, befarar jag att teaterdirektionen blifvit utsatt för en nog så smärtsam upptuktelse.

Herr Personnes gnistrande komiska konst med dess på god gammal skola byggda teknik räddade nu hela stycket från fall. Hans teaterdirektör Striese, med erinringar från Blanches kvicka "Ett resande teatersällskap", är rolig och äger på samma gång ett visst djup, som inte finns i rollen. Naturligtvis fyller också Åhlander som en maktmedveten småstadselektoriska med ett pjollrigt spektakel till man förträffligt sin plats, och fru Zanderholm gör sina scener som förörfattad ung fru med en frisk abandon, som i mycket öfverskyler författarnas schablonkonst. De öfriga rollerna utföras ganska medelmåttigt eller därunder. För den stiltrogna uppsättningen — 80-talet — förtjänar herr Gustaf Linden en varm komplimang.

Intima teatern ger sedan några affnar fillbaka tre af August Strindbergs enaktare: "Leka med elden", "Paria" och "Den starkare". Det flammar, sprakar och hväser af allt människosjälarnas hat, brott, dolskhet, afund och misstänksamhet i dessa lifsfragment, inkastade i litteraturen af ett feberpinadt geni, som stundom tog fel i sin människoförklaring, men när han träffade rätt, trängde till väsendets botten. Man kan här och hvar ej undgå att märka det konstruerade i dessa orddueller, som utkämpas med en hefta så att stickor och strån i figurlig mening ryka om antagonisterna, men å andra sidan ryckes man med af kraften, klarsynen och det bredt mänskliga i författarens sätt att omsmälta lifvet i sin diktning.

Styckena bäras fram af ett ypperligt spel. De som kommit den Strindbergska tonen riktigt nära äro fröken Doris Nelson, som den hysteriska kärlekstörstande unga frun i "Leka med elden", och hr Hansson i Paria. Den sistnämnde figurens slafinstinkter få ett expressivt uttryck i konstnärens ypperliga mask och beundransvärda aktion. Fröken Nelson ger sig också in i sin roll med motsvarande intensiva konst. Erkännansvärda äro fruarna Christierson och Seelig-Sandgren samt hr Fröberg och Ståhl.

Programmet avslutas med Tor Hedbergs älskvärda svenska idyll "Karlavagnen", bekant från uppförandet på Svenska teatern. Esajas' landsvägsridharens, roll ges här med fint betonad humor af hr Victor Sjöström.

Folkteatern börjar förföljas af otur. Efter inledningsprogrammet, som gjorde berättigad lycka, har slag i slag följt olämpliga stycken. Det klenaste af alla blef dock Otto Witts "Diamantsölden", en olymplig dramatisering af en af denne förf:s detektivhistorier. Det hela var ett bedröfligt mismasch, som icke ens hr Hedlunds inryckande i tredje akten kunde rädda från fall. Hvarför icke välja ur den äldre svenska lustspelsrepertoaren, om lämpliga nya pjäser ej alltid kunna uppdrivas. Fram med Blanche, Hedberg, Jolin — de duga minsann ännu på en folkscen!

Konserterföreningens fjärde symfonikoncert, under ledning af hr Nils Grevillius, bjöd på Johannes Brahms' symfoni nr 2 D-dur, en ofta spelad violinkonsert af Max Bruch, op. 26, och Beethovens Fidelioverty. Violinkonserten framkallade en förtjusningsstorm hos publiken, tack vare den danske violinisten hr Peder Möllers utförande af violinpartiet. Det blef i sanning musik för alla! Både lekt och lärd måste njuta af och beundra hans violins smältande sång eller konstnärens bländande teknik, som tillåter honom hvilka trollkonster som helst med stråken. Inför denna upplevelse gick det ganska lätt att försona sig med bristerna i utförandet af Brahms-symfonien, allrahelst som Fidelio-vertyren gick med värme och lif.

Rättelse.

I fru Cecilia Bååth-Holmbergs artikel "Hjälteminnets makt" i Iduns föregående nummer förekommer i en af uppsatsens sista rader ett störande tryckfel. Där står nämligen: "ett dunkelt historiskt minne", skall vara: "ett dubbel historiskt minne".

P. M. för hrr affärsmän.

VINSTEN ÖKAS GENOM

kundkretsens utvidgning. Den billigaste, snabbaste och säkraste vägen att nå nya kunder är

EN ÄNDAMÅLSENLIG ANNONSERING

i därtill lämpliga organ. En annons

I IDUN

har icke blott värde för dagen: den faller i ögonen på köpare än längre tid, ja, i tusentals fall i många år. Landets mest erfarna annonsörer annonsera också därför regelbundet i IDUN.

SJU

dagar i veckan

läses en annons i

IDUN

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

VECKAN 15—21 NOV. 1914.

SONDAG. Frukost: Smörgåsbord; strömmingslundror med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Svartsoppa med gäslieferkorf; stekt gås med rödkål; äppelmos och katrinplommon; gröna bönor med rödt smör; vingelé med bruna mandelspån.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; gratinerad sill med potatis; kaffe eller te. Middag: Köttbullar med bruna bönor; safsoppa med klump.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; ragu på gås (rester från söndag); mjölk; kaffe eller te. Middag (vegetarisk): Tomatpuré med rostad bröd; mannagrynsnibbar med kaprisås, potatis och sallad; äpplen med maräng.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; stångkorf med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtor med fläsk; plättar med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; kokt sill med smör och ägg samt potatis; kaffe eller te. Middag: Kokt, rimsaltad färbringa med brynta kålrötter; korngrynsoppa med frukt.

LORDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckt färbringa (rester från fredag) med potatismos; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtpuré med stekt bröd; kabeljoppudding med smält smör.

RECEPT:

Svartsoppa (f. 12 pers.). Kråset af 1 gås, 1/2 lit. gäs- eller svinblod, 6 msk. mjöl (60 gr.), 1/2 lit. spad, hvarti kråset kokat, 2 lit. buljong, 1 tsk. hvitpeppar, 1 tsk. ingefära, 1 tsk. stötta nejlikor, 2 msk. salt (30 gr.). 2—3 dcl. röd vinbärssaft, socker och ättika efter smak, 2 hg. katrinplommon, 1 lit. färskä äpplen, 3—4 dcl. maderia eller scherry.

Beredning: Kråset utgöres af hufvud, hals, vingspetsar, fötter, hjärta, lever och mage. Gåsen tagas ur och inälvorna skiljas försiktigt från hvarandra. Istret tillvaratages noga, får ligga i vatten, skivas och användes som smör eller vid kokning af klenäter. Hufvudet skällas i hett vatten, klyfves långsamt, sköljes väl, ögonen tagas ur, och näbben skrapas. Fötterna skällas och fläs, hjärtat skäres itu, magen skäres upp, innehålllet skrapas bort och den tjocka, gula hinnan drages af. Gallblåsan lossas försiktigt från levern, som användes till gäslieferkorf. Halsskinnet drages af och användes som korfskinn. Halsen knäcks, vingspetsarna skällas och klyfvas.

med hjärta, lever och muskelmage till svartsoppa. Gåsen uppskäres och urtages — istret uttages och lägges i kallt vatten tillika med det ister som plockas af tarmarna — sköljes väl i kallt vatten, torkas och gnides in- och utvändigt med kryddorna. Fågeln fylls med äpplena, skalade och skurna i stora klyftor, samt med de förvällda och urkärnade katrinplommonen, hopsys och uppsättes. En stekgröta upphettas långsamt, gåsen lägges med bröstet upp och brynes vackert öfver ej för stark eld. Vändes, spådes och får steka med lätt lock, tills den är mör, eller omkr. 3—3 1/2 tim. Den öses flitigt och spådes, när så behöfves. Gåsen upplägges på fat, trådarna urdragas, den skäres och hoplägges åter, så att den ser hel ut, garneras med brynt potatis, kruskål eller persilja och frukten, med hvilken den varit fylld. Serveras med rödkål, äppelmos, katrinplommon och afredd sä. — Till gåsen skummas skyn väl, hopkokas, afsmakas med köttextrakt och soja och afredes med brynt afredning. Om så önskas tillsättes säsen med litet tjock grädde.

Istret får ligga i vatten 12 tim., hvarunder vattnet bytes en gång, det smältes därefter tillsammans med 1 äpple och 1 liten rödlök, silas, får kallna och användes som smör. Om flottet önskas fastare, smältes det tillsammans med 3 hg. njurtalg.

Fint vingelé (f. 8—10 pers.). 20 gr. gelatin (omkr. 12 blad), 6 dcl. varmt vatten, 1/2 citron, 250 gr. toppsocker, 2 äggwhitor, 2 1/2 dcl. franskt vin, 3 dcl. rhenskt vin ell. scherry.

Beredning: Gelatinet sköljes väl i kallt vatten och upplöses i det varma vattnet, citronsaften, hvarifrån allt det hvita bortskurits, citronsaften och sockret tillsätts och blandningen får ett uppkok samt får stå 10 min. vid sidan af spiseln. Äggwhitorna vispas i en blankskurad kastrull tillsammans med det franska vinet, och gelatinblandningen tillsättes under kraftig vispning. Kastrullen flyttas öfver elden och geléet vispas kraftigt, tills det kokar upp, hvarefter locket pålägges och kastrullen får stå på spiselhörnet 10 min. utan att koka. Geléet hålles därefter i en uppvärmd silduk, förut urvriden i hett vatten, och får själlinna. Så länge geléet rinner grumligt igenom, hålles det tillbaka i silduken. När geléet är klart tillsättes rhenvinet eller scherry. Geléblandningen fylles i geléskål eller i en stor eller flera små formar, förut sköljda med kallt vatten och beströdda med strösocker. Formarna böra slås riktigt fulla, hvilket underlättar uppstjälningen. När geléet skall serveras, lossas det från kanten med en spetsig knif, uppstjälpes på skål eller fat och garneras med sönderhackat gelé eller syltade frukter. Serveras med bruna mandelspån. — Om så önskas, kunna 2 hg. färskä vindruvor nedläggas i formen. Litet gelé hålles på botten och får stelna, därpå läggas några druvor, så åter gelé, som får stelna, och druvor däröfver, tills formen är full. Medan formen fylles måste det öfriga geléet hållas ljumt. — Geléet kan äfven beredas af likör, t. ex. anisette, maraskino, rom, kirsch m. fl., men då tages endast 1 dcl. likör till 9 dcl. vatten.

Bruna mandelspån (omkr. 18 st.). 1 hg. sötmandel, 2 äggwhitor, 50 gr. strösocker.

Beredning: Mandeln torkas väl i en duk och hackas fint. Äggwhitorna och sockret röras 10 min., hvarefter mandeln tillsättes. Massan utbreddes på väl smord plåt till en tunn kaka, som gräddas brunlig i en för varm ugn. Plåten drages ut på ugnsluckan, och kakan skäres i 5 cm. stora spån, som genast böjas öfver en smal favel. — Spånen utskäras allteftersom kakan gräddas.

Vegetarisk tomatpuré (f. 6 pers.). 3 charlottenlökar, 250 gr. röda tomater, 40 gr. smör, 3 msk. mjöl (30 gr.), 1 1/2 lit. växtbuljong, salt, socker.

Växtbuljong: 1 moröt, 1 palsternacka, 1/2 selleri, 1/2 lit. jordärtskockor, 1 skifva kålrot, 1 blomkålshufvud, 1 purjolök, 1/4 lit. bryllkål, 10 gr. murklor, 1 liten knippa persilja, 3 lit. vatten, 1/2 msk. salt, 3 msk. smör (60 gr.).

Beredning: Buljongen beredes dagen innan den skall användas. — Grönsakerna ansas på vanligt sätt, skäras i bitar och brynas väl i smöret. De sättas på i det kalla vattnet, saltas och få saktat koka med tätt slutet lock 4—5 tim. Buljongen silas därefter, afsmakas och färgas, om så önskas, med litet japansk soja. Löken skalas, hackas groft och fräses i hälften af smöret. Tomaterna rensas, sköljas, skäras i klyftor och få koka tillsammans med löken och 1/2 lit. af buljongen, med tätt lock, omkr. 3/4 tim. Tomaterna passeras. Smör och mjöl fräses 2 min., purén och resten af buljongen spådas på och soppan får koka under rörning 5 min. Den afsmakas med kryddorna och serveras med rostadt bröd.

Mannagrynsnibbar (f. 6 pers.). 1 1/2 dcl. mannagryn, 6 dcl. mjölk, 1 ägg, salt, 1 msk. smör (20 gr.).

Till fatet: 1 msk. smör (20 gr.). **Till panering:** 1 ägg, 1 msk. vatten, 1 msk. finhackad purjolök, 1 dcl. stötta skorpor.

“ELSA”, YLLEKOFTA

FINNES I SVART ELLER HVIT. SÄRDELES KLÄDSAM OCH PRAKTISK. . . . **Kr. 3,00.**

A.-B. NORDISKA KOMANIET STOCKHOLM.

D. B. C.

Flytande Putskrä för metaller. Profva den och Ni använder aldrig någon annan. Fås öfverallt. Fabrikanten: Dorch, Bäcksin & Cos A.-B. GÖTEBORG.

Sardiner i finaste Olivolja och Tomatsås för Smörgåsbordet.

Den berömda "Kuanaco" Cacaon 2.90 kg. är ovillkorl. största fördel att använda. Percy F. Luck & Co H. A.-B.

Ferrin

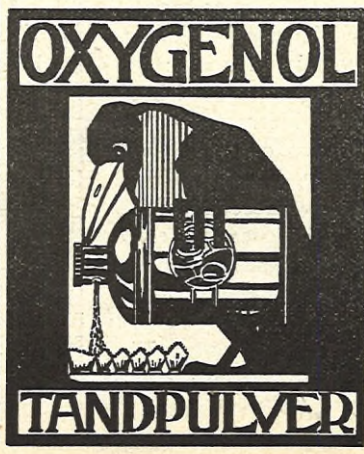
Fås på apoteken. **Bästa järnmedel** utmärkt styrkande. Apoteket Lejonet, Malmö.

Elektriska Ljusbadsapparaterna "INFLUENS" för sjukhus, badanstalter och bad i hemmen, från Kr. 80:— till högre priser. Elektriska ljusbad äro ett erkänt utmärkt medel mot ischias, reumatism m. m. Ett ljusbad i hemmet kostar endast ca 13 öre. Katalog på begäran. **Aktiebolaget CELER** R. T. 5335. Hamng. 5 B 4 tr., A. T. 5335. STOCKHOLM.

OVICULA — HY

utmärker sig genom friskhet, spänstighet och ungdomlig fraichör samt erhålles af hvar och en som dagligen använder

F. Paulis Ovicula (ägg) Tvål.

Prenumerera på Idun!

ENERGON Nerv- och kraftnäringspreparat FORORDAS AV LÄKARE Verksam styrkande vid allmän svaghet, nervositet, överansfrängning och sömnlöshet. A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM. Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Lejon Dantar och Strumpor.

PRIMA KVALITE! BÄSTA UTFÖRANDE!

HVARJE PAR STÄMPLADT
MED OFVANSTÄENDE VARUMÄRKE

FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE
SYBEHÖRS-MANUFAKTUR- & KORTVARUAFFÄRER.

Till stekning: 2 msk. smör (40 gr.), citronsaft.

Till garnering: 1 citron.

Beredning: Mjölken uppkokas, mannagrynen ivispas och få koka till en fast gröt, eller omkr. 20 min. Det uppvispade ägget iröres och gröten får, under rörning sjuda öfver elden. Det kalla smöret iröres och massan afsmakas med salt, hvarefter den utbredes tämligen tunn på smordt fat och öfverpenslas med resten af smöret. När massan kallnat, utskäres den till trekantiga snibbar. Ägget uppvispas med vattnet och den finhackade purjolöken (de inre hvita bladen) tillsättes. Snibbarna penslas med äggblandningen, vändas i de stötta

skorporna och stekas vackert gulbruna på båda sidor. De läggs upp på varmt fat och smöret i pannan afsmakas med citronsaft och slås öfver snibbarna. Garneras med refflade citronskivfor och persilja samt serveras med kaprissås, potatis och salad.

Äpplen med maräng (f. 6 pers.). 10-12 lösa, syltiga äpplen, 2 msk. smör (40 gr.), 1 1/2-2 dcl. strösocker (128-170 gr.).

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.).

Marängmassa: 3 äggvitor, 105 gr. florsocker.

Beredning: Äpplena sköljas, torkas, skalas, skäras i tunna skivfor eller tärningar och befrias från kärnhusen. Smöret smältes i en kastrull, äppelskivforna läggas tillika med sockret och skakas öfver elden, tills de äro fullkomligt lösa. De läggs då i en smord, eldfast form och få kallna.

Till marängmassan vispas äggvitorna till hårdt skum, florsockret, som bör vara siktadt, nedröres litet i sänder i äggviteskummet, och hälften af massan bredes öfver äpplena. Resten af marängmassan spritsas genom garneringsträtt i sneda rutor öfver marängen. Anrättningen gräddas i svag ugnsvärme, tills marängen är halftorr och har ljusgul färg. Den uttages då, får afsvalna och garneras därefter i hvarje ruta med äppel- eller röd vinbärgsgelé. Serveras med vispad gräde.

MARTAS BEKYMNER.

Historien om ett hushåll.

Af Ernst Jotson.

(Forts.)

Den stackars pastorn, som intog sitt kaffe här efter gudstjänsten kom hit, omstrålad med en viss andlig frid, men gick härifrån som en opraktisk expeditioskarl, hvilken blott måste tänka på ting och ting och åter ting. Djupt som fru Mannerling protesterade i sitt hjärta, fanns det dock

Behagligaste och effektiva afföringsmedel är Apoteket Vasens Laxermarmelad för stora och barn. Pris 1 kr. pr ask. Finnes på alla apotek.

MED GAS

KAN MAN ERHÅLLA

VARMT VATTEN

I ALLA HEM.

Ni behöver ej spara

på Kaffe. Ty om Ni blandar det med hälften Kathreiner-Kaffe får Ni en billig och synnerligen välsmakande dryck och skönar samtidigt Eder hälsa; ju mer Kathreiner man tager, desto hälsosammare blir drycken.

Kathreiner är ingenting nytt. Det är känt och omtyckt sedan 25 år tillbaka, har erövrat sin plats och drickes i hela världen af millioner människor.

Pris 90 öre pr kg.

Finnes överallt i paket om 45, 25 och 10 öre.

Kvaliteten faller utslaget.

Idun

något i doktors hårda, klara blick, som höll henne tyst, och han fortfor:

»Fröken Gertrud är — för att begagna ett stort ord — en intellektuell varelse. För närvarande är hon endast intresserad af saker, som röra sjäslifvet. Nya idéer, böcker, poesi äro hennes tillvaros stora äfventyr, och mot allt detta uppträder fru Mannerling hämmande —»

»Därvidlag misstager sig då åtminstone doktorn,» utbrast den stackars fru med en hetta, som hon ej känt på årat. »Jag gör tvärtom allt, hvad som står i min makt, för att hjälpa. Jag är mycket ärelysten i allt hvad som rör mina barns upfostran. Deras lärare, deras böcker —»

»Ja,» sade doktorn, »fru Mannerling sätter ut markerna för dem, men låter dem aldrig spela spelet. Fru Mannerling intresserar sig för själva anordningarna, men ej för det sinnestillstånd, som ensamt kan draga fördel däraf. Fröken Gertrud vet ej allenast, att fru Mannerling ej har någon tanke för dylika saker, utan äfven att hvarje fas af fru Mannerlings beröring med henne fordrar hennes uppmärksamhet för andra saker: kläder, konvensans, timmar och data! Fru Mannerling har ingen respekt för hennes tankearbete. Ej en eller två gånger, utan femtio gånger om dagen afbryter fru Mannerling henne, än med en smekning eller ett ärende, men oftast med en förebräelse. I går, när hon var innerligt fördjupad i uppläsningen för fadern af några verser, skickade fru Mannerling upp henne till sitt rum för att byta om skor —»

»De voro våta, hon kunde ha förkyllt sig.»

»Om fru Mannerling förmått sig lyssna skulle fru Mannerling ha funnit, att hon hade blott fyra rader kvar. Och allt detta gör fru Mannerling ej allenast i sitt eget rike, utan äfven uppe på hennes eget rum, dit fru Mannerling följer henne och träder in, utan att knacka. Jag vågar påstå, att det stackars barnet arbetar om nätterna, af det enkla skälet, att det är alldeles omöjligt att arbeta här i huset om dagarna.»

»Jag får uppriktigt tillstå,» sade fru Mannerling, »att jag med den bästa vilja i världen ej förstår doktorn. Gertruds jämnåriga tyckas ofta mena, att jag borde låta henne gå sin väg i slarf och själfväld, men aldrig trodde jag, att en äldre person skulle gilla ett sådant uppföringssätt.»

»Fråga en lärare eller en präst, om hvad som är rätt,» sade doktorn. »Jag är här för att säga, hvad som är hälsosamt, jag är här för att ordnerna. Märk nu väl, jag fordrar ej, att fru Mannerling skall förändra sig, det vore väl knappast möjligt, reaktionen blefve för hålligt! Men jag fordrar, att fru Mannerling reser bort på en tid; vi kunna kalla det en hvilokur. Fru Mannerling skall få komma i åtnjutande af vackra omgifningar och all möjlig komfort, och framför allt af denna ledighet, som de senare ären felat i att ej gifva fru Mannerling. I utbyte begär jag blott, att fru Mannerling försöker att koncentrera sitt sinne för ett visst antal af timmar hvarje dag.»

»Doktorn talar,» utbrast hon bitert, »alldeles som om jag njöte af den dagliga trampkvarnen i mitt lif.»

»Fru Mannerling har en ovanlig administrationsförmåga, och de flesta människor tycka om att begagna sig af sina gifvor.»

»Den bästa vederläggning af allt, hvad doktorn sagt är, att jag är villig att gå,» genmålte hon. »Ah, jag kan ej med ord uttrycka, huru inbjudande ett sådant förslag synes mig — att slippa ordna för middagen, att slippa styra och ställa för alla, att slippa vara axeln, kring hvilken det hela vrider sig. Ja, doktor Asp-lund, jag skulle med den största glädje i världen resa min väg, om —»

»Om?»

»Om jag blott visste, huru de mina skulle reda sig utan mig?»

»Försöket göret!» svarade doktorn torrt. Han tittade på sin klocka, ty han skulle fara med eftermiddagsståget, och fru Mannerling sansade sig tillräckligt, för att ringa på klockan — alltid inom ett frestande räckhåll — och i detalj gifva Ström de nödiga befallningarna i och för doktors afresa.

Fru Mannerlings karaktärsstyrka visade sig bäst däraf, att hon verkligen lydde och reste. Hon reste nästan med glädje — ett sinnestillstånd, som härledde sig från hennes oerhörda verksamhet de sista dagarna i hemmet. Som en riktig profetissa förutsåg och förebyggde hon hvarje tillfällighet, som kunde uppstå under hennes frånvaro. Hon for sin väg i ett tillstånd af utmattning som fullkomligt rättfärdigade doktors historia om en behöflig hvila.

Hennes trötthet varade de första dagarna på sanatoriet. Hon var nöjd att få ligga till sängs och tänka på ingenting. Men den femte eller sjätte dagen började hon att undra, hvar hon hade hängt nyckeln till mjölk-kammaren; och åtskilliga möjligheter till misstag i alla hennes vidlyftiga anordningar kröpo så småningom upp i hennes medvetande. Hennes äldsta pojke vore utsatt för haisäkomor, och den yngre hade en afgjord motvilja för att bada. Hon hade kanske ej tillräckligt betonat dessa begge fall. Hon hade emellertid gifvit sitt löfte att ej meddela sig med sin familj, utom i yttersta nödfall.

Tyska rikets ödestimma.

Af Öfverstejtnant Frobenius. Med förord af Generalmajor Nordensvan, 4:de uppl. Pris 1 kr. postp. 12 öre. C. A. V. Lundholm, Stockholm och i bokhandeln. Skall Tyskland kunna bestå i kampen mot världsmakterna? Boken rek af våra förnämsta fackmän och tidningar.

Husmoderskurs. Å Vårbacka, Södertörns villastad (30 min. från Stockholm) mottages ett fåtal bildade unga flickor att lära hemmets arbete. Undervisningen af fackutbildade lärarinnor omfattar finare och enklare matlagning, bakning, linnesöm, födeämneslära, hälso- och sjukvårdslära. Kursen pågår från 15 Jan.—1 maj. Ref. önskas och lämnas. Upplys. å Riks Södertörn 3 el. Allm. Sthlm 4243. **Teresa Kjellberg.**

FLORODOL-IVÅLEN

och en rationell hudvård
äro oskiljaktiga.

Säljes öfverallt
å 60 öre.

Parfymeri
FLORA
GEFLE

SANATOGEN

GRAND PRIX å Internationella Läkarekongressen. London 1913

rekommenderas
af mer än 19,000
läkare, däribland öfver
1000 skandinaviska, som ett

förträffligt
styrkemedel

för alla — vuxna och barn — som känna
sig svaga och matta, nervösa, blodfatta
och utan energi, hvilkas arbets-
kraft är nedsatt genom sjäslig eller
kroppslig öfveranstängning, mattande
sjukdomar eller starka sinnesrörelser.

SANATOGEN

säljes på alla apotek och i drogaffärer
i originalpaket å 50, 100 & 250 gr

Prof och broschyrer
med uttalanden från läkare och kända per-
soner sändas hvar och en på begäran gratis
och franko från

Sanatogens Generalagentur,
Kungsgatan 59, Stockholm.

Allm. tel. 6395 Rikstel. 121 95

För efterrapningar varnas!

Samvetsgrann i sitt beslut att göra, hvad hon skulle göra, tog hon fram några af de böcker, som hon hade fört med sig och började läsa.

Men det var sant, detta var såsonen för att peppra in pålsverken! Tänk, om malen angrepe hennes mans dyrbara zobelpäls!

En kvart senare gick hon ut, för att promenera bort den spökande närvaron af zobelpälsen.

Under de närmaste dagarna stred hon heroiskt mot frestelsen att resa hem. Förskräckliga bilder af ruin och oreda i hemmet jagade hvarandra i hennes hjärna. Hon måste tillstå för sig själf, att hon fann ett visst bistert nöje i dylika syner. De skulle åtminstone bevisa för doktorn hur litet den modernä familjen är i stånd att undvara den gammalmodiga husmoderns tjänster.

Hon var mänsklig nog att vilja bevisa honom hafva orätt i hufvudsak, ty i bisaker hade han visat sig ovanligt sannspädd. Trots den myckna tid hon hade ledig, var hon öfverraskad öfver att finna hur litet nöje hon hämtade af sina böcker. Hon kunde läsa sig till sömns om kvällen med en roman, men de allvarigare

böckerna förde tvärt hennes tankar tillbaka till hennes husliga problem.

Till sist kom det en natt, då hon hade en dröm, mera målande, mera lefvande än något blott materiellt budskap kunde hafva varit — en dröm om en olycka i hemmet. Hon var ej en vidskeplig kvinna, men det intryck hon redan hade i sitt sinne, fördjupade sig omätligt. Hon behöfdes hemma, där var hennes plats. Hvilken galenskap hade det ej varit att resa bort, och hvilken själfvisk galenskap sedan, blott för att få hvila sig, och för det hon önskade bevisa doktor Asplund, att han hade orätt! Hon kunde förlåta doktorn allt, hvad hon själf hade lidit, skild från sitt arbete, men om något hade gått på tok med hennes kära —

Samma dag reste hon hem.

En gång väl inom sin egen grund började hon att se tecknen af sin tre veckors bortovaro. Ehuru utarbetet nominellt hörde till hennes mans område, hade fördringarna sedan hennes afresa blifvit betydligt nedputtade. Takräkningarna voro blott till hälften tömda, och grusgångarna okratade. Asynen af boningshuset bekräftade hennes farhågor. Fönstergardi-

erna voro smutsiga och mässings-handtagen på dörren skeno ej med denna elyseiska klarhet, som hon så höll på.

Två af pojkarne kommo rusande och högg fast i henne med händer, som kunde hafva varit renare. De voro så glada att se henne, och lille Olof hade varit sjuk! Hennes hjärta stod stilla — åh, endast en förkylning. Hvad, var han ute med guvernanten i ponyvagnen! Hon sände pojkarne att jaga efter honom.

De mörkaste olycksaningar fyllde hennes sinne till hvad hon skulle finna inomhus. Hon ringde, och två minuter senare, än han bort, öppnade Ström dörren. För ett ögonblick dref hans utseende bort alla andra tankar.

»Hvad,» utbrast hon, »jag tror att Ström lagt på hullet!»

Ström erkände tillvitelsen med ett leende.

Hon vände sig från trappuppgången, på hvars steg hon redan hade upptäckt svaga grå linier af damm, och gick mot biblioteksdörren, som Ström lugnt öppnade för henne.

Hon såg med ens, att möblerna — som stått orubade på samma plats i tjugu år — hade blifvit omflyttade. Två skrifbord hade blifvit framdragna mot fönstret utan den ringaste hänsyn till symmetrin och vid dessa sutto, rygg mot rygg, hennes man och dotter.

Att Gertrud hade tagit sina skolböcker till biblioteket var, om än ovanligt, ej onaturligt, men närvaron af Mannerling, som plitade det ena konceptarket efter det andra fullt, fordrade en förklaring.

Rummet var fullkomligt tyst, med undantag af pennornas rasande och klockans tickande, och fru Mannerling beslö, att hon skulle stå stilla, tills tystnaden afbröts af sig själf.

Men tystnaden fortför. En gång tog Mannerling fram en bok och såg efter någonting. En gång steg Gertrud upp och tände lamporna för båda.

Länge stod fru Mannerling där, genomsyrad af en besynnerlig öfvertygelse, som kom till henne, medan hon gaf akt på att denna tystnad hade i sig ett långt bättre kamratskap, än allt hennes myckna tal till hennes man någonsin förmätt åstadkomma. Naturligtvis hade hon för länge sedan insett, att liksom den ena årstiden smälter in i den andra, hade hennes förhållande till hennes make förändrat sig — oundvikligt förändrat sig, hade hon menat, från den första kärlekens poesi till något som liknade prosan i ett affärsfördrag. För henne var förändringen ej alldeles att beklaga; i hennes ögon var ställningen som hufvudet i en mans hem och moder till hans barn fortfarande omstrålad af ett romantiskt skimmer.

Rysslands slutliga öde.

En märklig profetia tydd 1876 sammanställd med världskriget hösten 1914. Af **Gust. Nyholm**. 4:de genomsedda upplagan. Pris 50 öre. I bokhandeln eller Stockholm, C. A. V. Lundholm A. B.

IDUNS KOKBOK

utgifven af Elisabeth Osiman, afhandlar såväl matlagning i vanlig bemärkelse som bakning och konservering af kött, fisk, frukt, grönsaker och svamp, karamell- och konfektkokning, beredning af drycker och charkuterivaror, servering, borddukning och servetfbrytning och

är

vår modernaste kokbok till utstyrel och innehåll. Alla bokens 1,071 recept äro praktiskt pröfvade vid Elisabeth Osimans Husmoderskurs och öfver skådligt uppställda, med ingrediensernas vikt eller rymdmängd noggrant angifven. Äfven helt unga husmodrar och tjänarinnor med mindre erfarenhet och vana finna därigenom en säker handledning,

den

är rikt illustrerad, med 12 färgtrycksplanscher, af köttstycken, fåglar, fiskar, svampar samt grönsaker jämte fyra styckningsplanscher och två sidor med fotografier af olika servetfbrytningar. Det

bästa

beviset för bokens lämplighet som vår generations kokbok för det borgerliga svenska hemmet är, att det redan tryckts öfver 25,000 exemplar af

kokboken.

Den kostar, komplett inbunden i ett vackert klottband, endast kr. 5:50 och den finnes att tillgå hos närmaste bokhandel eller hos Förlaget, Iduns expedition, Stockholm.

Sydsvenska Kredit Aktiebolagets

ställning den 31 Oktober 1914.

Tillgångar:	Skulder:
Kassabehållning 2,099,396:20	Aktiekapital 15,000,000:—
Obligationer 10,734,387:50	Reservfond 5,800,000:—
Fastigheter o. inventarier 5,216,357:85	Dispositionsfond 200,000:—
Reverser mot säkerhet 59,200,493:78	Pensionsfond 197,818:36
Växlar 32,415,866:70	Depositions- o. Kapitalkr. 58,556,812:07
Kreditiv o. löpande räkningar 14,255,592:—	Sparkasseräkning 28,292,382:39
Hos inhemska banker 113,720:64	Upp- o. afskrifnings- och löpande räkningar 10,511,233:22
» utländska banker 780,411:16	Postremissväxelräkn. 1,610,400:60
Å andra räkningar 4,330,626:68	Till inhemska banker 2,133,085:—
	» utländska banker 672,959:48
	Å andra räkningar 6,672,161:39
Kronor 129,146,852:51	Kronor 129,146,852:51

Den Dam,

som vill skydda och försköna sin hy och hud, använder F. Paulis Äkta Liljemjolk Creme.

Om det under vanliga omständigheter är orätt är det nu ett brott att gynna utländsk industri. Bort med importerade varor, nu då arbetsförtjänst så väl behöfvad af Svenska! Understödd Svenska industri, ty därmed gagnar Ni Erit land och skaffar arbetsförtjänst åt Svenska!

Köp er engelsk tvålvål, när Ni kan få lika god SVENSK till samma pris!

HAPPACHS SÄPFABRIKS A.-B.
Malmö & Stockholm

SKÖFABRIKEN SVANEN ÖREBRO

Herrkängor Durksydd, Randsydd
V. & Brun (nevræux) 8.50 10.25
S.K. ELGEMSHANDLAREN nr 14 pr. Duss.

PRISKURANT GRATIS!

Extrafint Kärnmjöl LEJONKÄRN

TRELLEBORGS ÅNGVÄRKS AKTIEBOLAG

YPPERSTA HVETEMJÖL

Annonsera i Idun!

Önskar Ni Eder
en symaskin, som ger en särskild vacker söm vare sig Ni syr i det tunnaste siden eller de gröfsta kapptyger, bör Ni köpa

Central Bobbin Symaskin,
ty dessa maskiner hafva genom sin öfverlägsna konstruktion, sin mångsidiga användning och öfriga framstående egenskaper blifvit så omtyckta, att de under de få år de varit i marknaden, trots sitt något högre pris erhållit en verkligt stortard spridning, det bästa beviset för att en vara är god. CENTRAL-BOBBIN-MASKINEN tillverkas i två storlekar, en mindre för familjer och sytellerer och en större för skrädderier.

OBS! Fördelaktiga betalningsvillkor

Om Ni hade en idé om hur verkligt praktisk och viktig för Eder hälsa och välbefinnande denna lilla prisbilliga och snygga badapparat är, låter Ni ej denna annons passera. Det kostar blott ett brefkort att få full beskrifning. Det tager endast 5 min. att få ett efter sanitärsregler uppträskande bad fr. stadigt, rent [vattentillföde, varmt el. kallt, regleradt med en kran vid borsten. Onödiggör badkar med dyrbara och vidlyftiga rörledningar. Ni badar här renare på 4 liter vatten än i ett badkar.

Bad äro nödvändiga, rådfråga Eder läkare. Amerikanska Maskinimporten, Härryda 5.

Misspydande hårväxt
vårtor, födelsemärken m. m. behandlas enligt elektrolytisk metod. Enda säkra och af läkare tillrädda metod. Mottagn. några dagar fr. o. m. den 14 nov., Hotell Standard, Norrköping.

HILMA MARTENSSON.
Adr. Hålsingsborg, Järnvägsg. 15. Tel. 1577.

BREFLÅDA

REDAKTIONENS BREFLÅDA.

Olof Kemp. Kan ej användas. S. v. G. Omöjligt i dessa trängsels tider.

G. Chr. Ja.

Rea. Kommer så småningom i smala spalterna.

P. S. t. Kan ej användas.

»53». Icke lämpligt.

V-a K-m. Den minsta smula eftertanke borde säga er att vi ej kunna trycka slikt.

Bet. Vi lägga det på väntans hyllor så länge.

C. H. S. Nej, inga dikter kunna antagas.

Warnfrid. När ni inte har något annat att säga om kriget än att härarna drabba samman, blod flyter och städer brinna, inse vi inte hvar för vi skulle betunga våra spalter med sådana allmänsanningar, allrahelst som våra under 3 månader meddelade 100-tals krigsbilder förmått detsamma, fast på ett långt suggestivare sätt.

Frida. Låt oss se på uppgiften. Dess affattning och längd lämnas åt edert eget bestämmande.

K. H-g. Papperskorgen tog eder dikt.

Köp lotter å 1 kr.

Ni kan vinna

Vinster:
1 automobil å 4,500 kr.
1 motorbåt å 3,000 kr.
Pianino, orgel, möbler, silver m. m.

Skrif till Kummelnäs Småbarnskolonis lotteri, Bryggareg. 14, V. U. Stockholm C.

Dragn. under Dec. 1914. Försälj. önskas. Vinster utställas och lotter säljas äfven hos Juvelerare C. G. Hallberg i Stockholm, Göteborg, Malmö, Jönköping, Upsala, Eskilstuna, Sundsvall och Karlskamm.

Vinstsumma: 25,000 kronor.

De bästa skollkärrorna för trädgårdar, villor m. m. bära märket Stockamöllan och lämnas fraktfritt å 15 kr. öfver hela landet. Beslles från Stockamöllans A.-B., adr. Stockamöllan. Tel. 9.

BEHÖFVER NI **GODA DESSERTER**
Efterrätter och Tårter!
Ring upp Allm. 1376 eller Riks 3812 och beställningar sändas till hemmen, ångbåtar eller tåg.
BAGERIET & KÖNDBAKERIET, 4 STORGATAN.
Filial: NARVAVÄGEN 8. R. 10871, A. 26071.

ANVÄND LANDETS FÖRNÄMSTA FABRIKAT

VISKAFORS

LÄTTA ELEGANTA HÅLLBARA Galoscher

SE VÅRA NYA MODELLER, OCH NI KÖPER INGA ANDRA GALOSCHER TY DE PASSA SKODONEN BÄST!

Kommissionslager hos C. J. WESSMAN, ST. NYGATAN 44, STOCKHOLM
JOH. LINDNER, MALMÖ.
VILHELM LINDAHL, ÖRNSKOLDSVIK.

Senaste Korsett-Nyhet.
Primadonna-Korsetten.
(S. k. Tango-Korsett)

Denna korsett är afpassad för alla figurer och gifver kroppen okatad korsettens långa form, stor böjlighet och modernt snitt.

Korsetten är försedd med rostfria aluminiumtjädurar och planschetter och kan således lätt tvättas.

Primadonna a. Blommig brokad i matt guld färg. Kr. 8.50
Extra lång modell.

Primadonna b. Extra 1:a batist ljusblå Kr. 7.—
Extra lång modell.

Primadonna c. Prima batist, hvit . . . Kr. 5.75
Ordinär lång modell.

Primadonna d. Prima satin, guld färgad Kr. 3.50
Ordinär lång modell.

Storlekar 56-80.

Till landsorten pr postförsökt + porto.
Vår illustrerade prisurant, innehållande 34 olika korsetter, sändes gratis och franco.

Kyrkogatan 32, GÖTEBORG. **A. Jönsson & Co.**

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

PLATSSÖKANDE

UNG, ANSPRÄKSLÖS FLICKA önskar plats i bättre hem på landet till den 1 dec. att jämte husmodern sköta hemmet. Något kunnig i enklare matlagning samt sömnad. Lön önskvärd. Svar märkt »E. L.» Drottningsskär, Karlskrona.

HUSHALLSVAN, enkel, bättre flicka önskar plats att på egen hand sköta hemmet, helst hos ensam dam eller herre. Kunnig i enklare matlagning, bakning och alla husliga sysslor. Äfven van vid skrifgöromål. Svar till »31 år», Iduns exp. f. v. b.

BILDAD FLICKA, med ettårig utbildning i sjukvård, önskar plats att vårda sjukling. Svar till »System», Iduns exp., f. v. b.

SMASKOLLÄRARINNA önskar under tiden 10/12-20/2 mot fritt vivre plats i bättre familj att dels läsa med barn i åldern 6-10 år, dels deltaga i föref. göromål. Svar till »E. S.» Svartorp p. r.

SMASKOLLÄRARINNA önskar under ferietiden 20 nov. - 15 febr. plats i familj för att mot fritt vivre få hjälpa till med husliga sysslor. Svar till »Myra», Iduns exp. f. v. b.

UNG, VILLIG FLICKA önskar plats i finare familj, mot fritt vivre, för att få lära. Svar märkt »Familjemedlem», Spångena.

21 ÅRS FLICKA önskar plats på herrgård eller större egendom för att lära matlagning och alla i ett bättre hem förekommande göromål. Svar snarast t. »Familjemedlem», Lönsboda p. r.

UNG FLICKA önskar plats på kontor eller i finare affär. Kunnig i bokf., maskinskrifning, handelskorresp., samt äfven i husliga göromål. Sv. t. »Ordningssinne», Iduns exp., Sthlm, f. v. b.

EN KÄCK FLICKA önskar plats under dec. att hjälpa till i hushåll. Kan äfven läsa med mindre barn eller deltaga i skrifgöromål. Svar till »Solvig», Iduns exp. f. v. b.

UNG LÄRARINNA, med praktik i små- och folkskola och höga betyg, önskar snarast plats i skola eller familj eller som skrifbiträde eller sällskap åt äldre dam. Svar till: »Hösten 1914», Tattamåla p. r.

UNG FLICKA af god familj önskar plats i godt hem, helst på landet, att läsa med minderåriga barn el. som sällskap o. hjälp. Har genomgått 2-årigt småskolesem. och är van vid husliga sysslor. Svar emotes tack-samt t. »S. 21 år», Iduns exp. f. v. b.

20-ÅRIG FLICKA med realskoleexamen söker plats. Villig läsa med barn i skolåldern, gå frun tillhanda och biträda med skrifgöromål. Svar till »S. M. B.» Vimmerby.

BÄTTRE, HUSHALLSVAN FLICKA, kunnig i matlagning, bakning o. s. v., söker plats i godt hem som husmors verkliga hjälp. Goda betyg. Vid. Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsg. 34, Sthlm.

UNG ELEM.-BILDAD FLICKA önskar plats som barnfr. eller att gå frun tillhanda. Goda ref. Närm. uppl. lämnas af fröken F. Lundgren, Lorensbergsg. 14, Göteborg.

19 ÅRS FLICKA som genomgått hushållsskola, önskar plats i bättre familj att vara husmoders verkliga hjälp. Familjemedlem. Fritt vivre. Svar till »Fritt vivre», Blekinge Läns Tidning, Karlskrona.

EXAM. BARNSKÖTERSKA önskar plats, gärna på landet. Svar till »24 år», Ingelstråde.

I STOCKHOLMS NÄRHET önskar praktisk, bättre flicka, som genomgått hushållskurs, snarast plats i godt hem där jungfru finnes. Någon lön önskas. Svar till »Familjemedlem 22 år», Iduns exp. f. v. b.

MOT FRITT VIVRE önskar äldre änkefru husmodersplats i liten familj eller hos ensam herre. Svar till »Kompetent», Östgöta Correspondenten, Linköping.

BILDAD FLICKA, som genomgått ettårig kurs i sjukvård, önskar plats att sköta barn. Svar till »23 år», Iduns exp. f. v. b.

22-årig Flicka

af god familj önskar plats i familj, helst där jungfru finnes. Kunnig i handarbete och enkel sömnad. Genomgått hushållsskola. Svar till »Huslig», Lysekil p. r.

En ung bättre flicka

önskar mot fritt vivre komma i finare familj (helst i Skåne) som sällskap och hjälp. Genomgått hushållssk. Goda rek. Svar till »Margit», Södertörns Villastad.

INACKORDERINGAR

I GODT och VÄNLIGT HEM på vacker landegendom vid skog och sjö å Smål. högl., finnes tillfälle till inack. Hälsoamt läge, nära stad o. järnväg, varma, ljusa rum, rikstelt. Moderata pris. Svar till Movänta gård, Hult, Småland.

YNGRE, BILDAD FRUNTIMMER erhåller billig inackordering i prästgård på landet i folkrik trakt. Tillfälle att deltaga i hushållsgörom. om så önskas Svar till »Inackordering», Sthlm 5 p. r.

Å Nobynäs herrgård

bel. i norra Smålands vackraste trakt, erh. utm. inackordering (äfven under julen). Lungsjuka pers. mottagas i c. k. Vidare meddelar Fru E. von Kothen, Nobynäs, Frinnaryd. Rikstel. 5.

Inackordering

erhålles å Egendomen QVILL,

högt o. särdeles vackert läge å Smål. högländ. Elektr. ljus. Varma bad. Lungsjuka pers. mottagas ej. Vidare meddelar Fru E. von Kothen, Nobynäs, Frinnaryd.

Diverse

EN KVINNIG KOMPANJON sök. t. gammal, väk. plats- o. agenturbyrå i Sthlm. Sv. t. »2,500 Kr.» Iduns exp.

RUM LEDIGA i Ebba Stjernströms vilohem »Talliden», Riks Rönninge 43. Allm. 41.

Klädsömnadskurs för bildade flickor! Kurs i klädsömnad med eget arbete 4 tim. dagl. utom onsdagar och lördagar. Pris 25 kr. i mån, vilket erlagges i förskott. Kurs med delvis eget arbete för 18 kr. i mån. Beställningar emottagas å enklare o. elegantare klädningar o. blusar.

Maj Hallgren. Inger Nordström. Utex. fr. S:t Birgittaskolans lärarinnekurs Nybrogatan 21. A. T. 22826. R. T. 6807.

Bogstens Hushållskurs 20 jan.-20 april 1915. Begär prosp. Fru Ida Palmgren, Bettna.

Trädgårdssarrende. Villaträdgård nära Sthlm, större fruktträdgård, bänkgård, vinhus, mindre landbruk. Svar till »500» under adress S. Gumaelii Annonssbyrå, Sthlm, f. v. b.

För den nyfödde. Komplet utstyrel, 3 omgångar; väl-sydt, af bästa material. 10 kr. pr kartong. Fru Caspersson, Karlslunds-gatan 9, Örebro.

Skönhet! Rationella hudmedel. Tillf. mot dålig hy, finnar m. m. Mångårig erfarenhet. Sändes em. mot förut ins. 3 kr. sats, frakt 30 öre. Intyg af ans. o. trov. pers. Fru Ina Göthe, Falun.

Nobynäs Hushållsskola

Vårtermin från 20 januari till 20 maj.

Bildade flickor mottagas å Nobynäs Herrgård, bel. å småländska högländet i härlig och hälsosam trakt. Grundlig undervisning i hushåll och slöjd med-delas af skickliga, examinerade lärarinnor. Godt hem. Vidare meddelas af föreståndarinnan, Fru E. von Kothen, Nobynäs, Frinnaryd, Rikstelefon 5.

Skolor och Undervisningsanstalter

samt utbildningskurser för olika yrken för kvinnor. Noggranna upp-gifter härom fås i Kvinnligt Yrkesregister 1914, som erhålles i bok-lådorna samt å Kvinnligt Yrkesregisters expedition, Regeringsgatan 65. Pris Kr. 1:25. Porto till landsorten 20 öre

Hur jag verkligen botade grått eller urblekt hår.

Gammal o. grå vid 27 år. Ung o. lycklig vid 35 år.

Denna kvinna vill berättas för Eder, hur hon botade grått hår. Ingen färg eller annan skadlig metod. Resultat på 8 dagar. Preparatet är en oskadlig vätska, som återställer naturliga färgen till Eder här oafsedt hvad Er ålder eller orsaken till härets gråhet är. Det är ingen härfärg. Kan användas af män och kvinnor i alla åldrar. Intyg af kemist om medlets oskadlighet medföljer.

Säljes i Stockholm hos Ch. Sandbergs missionsbokhandel, Västerlång-gatan 66, samt i Uppsala hos Ch. Svenssons parfymhandel, Drottning-gatan 4, samt i Örebro och Franska Farfymmagasinet, Drottninggatan. Till landsorten mot postförskott. Pris 2,50 pr flaska + porto. Diskret.

Skönhet och fägring

har oftast en större makt än rike-dom, säger Aristoteles.

Vid ständigt bruk givfer den väl-doftande Yvytvålen en frisk och fraich anlets-hy, framkallar ett lätt rosen-skimmer i den vita skära huden och gör densamma elastisk, mjuk, klar och ungdomlig.

Använd därför dagligen Yvy-tvål. Säljes för 50 öre pr st. i varje väl-sorterad affär från Ystad till Hapa-randa.

Österlin & Ulrikssons Tekn. Fabrik, Ystad.

Östermalms Förlossningshem, 12 Floragatan 12, 4 tr., hiss, Stockholm. Rikstel. 97 56. Allm. Tel. 97 56.

Fritt val af läkare och akuschörska. Referenser till följande herrar läkare: Erik Ahlström, Edv. Alln, Emil Bovin, Hj Forsner.

Prospekt sändes på begäran. HILMA FREDLUND, Föreståndarinnan Rikstel. 90 12. Allm. Tel. 12 50.

Rikhalliga variationer. Begär prisk. Tidaholms Bruk, Tidaholm. Kungl. Hofleverantör. Försäljningsmagasin: Mästersamuelsg. 38 STOCKHOLM.

Gardintvätt

utföres efter kundens önskan (tvättning och mangling eller tvättning, stärkning och strykning) vid Mälardalens Bad-, Tvätt-, & Stryknäring. Gardintvätt äfvensom all annan slags tvätt och strykning utföres på ett först-klassigt sätt till synnerligen låga priser.

Allm. 93 44. Riks 38 15. Badanstalten serverar alla slags varma och kalla bad. Utmärkta mas-sagebad. Allm. 93 43. Riks 38 14.

I dessa dyra tider bör hvarje spar sam moder själf för-färdiga bar-nens kläder.

Den största hjälp härvid erhålles af

BARNGARDEROBEN

illustrerad månadsblad för barnkläders förfärdigande, som på posten kostar 90 öre för sista kvartalet.

Gratismönster - medfölja hvarje n.r. - Priset pr nummer är 30 öre.

Tidningen erhålles portofritt från Iduns Expedition, Stockholm.

6,994,000 kr. skola utlottas å 1898 års Stockholms Teater-premie-obliga-tioner. Dragning den 1 Dec. och är högsta vinsten

10,000 kr. För endast 75 öre

erhålles kontrakt med ensam vinsträtt å en obligation; för kr. 8:75 å fem st. för kr. 5 å sju st. o. för kr. 10.- å fem-ton obligationer. Om mins fem num-mer tagas, portofritt och dragningslista. Numren i detta ovanligt fördelaktiga lotteri äro starkt efterfrågade. Skynda på så Ni säkert hinner med. Beställning-er insändas till OBLIGATIONS-KONTORET, Stora Nygatan 19-27, Malmö.

LEDIGA PLATSER

Sänd aldrig originalbetyg utan endast afskrifter när ni svarar på annons om ledig plats.

NORRA INACK.-BYRÅN, Drottningsg. 68, Sthlm. Obs! ändrad adress. Ansk. goda platser åt värd., sällskaps-, hushålls-, barnfröknar m. fl.

BILDAD FLICKA erhåller plats i liten familj i januari som sällskap åt en 14-årig flicka, samt hjälpa till med förekommande göromål inom hemmet. Kunnig i sömnad och finare handarbeten. Svar med ref. och foto till »Rese», Helsingborg p. r.

I VÄRMLAND, å egendom i närheten af stad, får enkel hushållsfröken plats i litet hushåll. Herre, fru, en flicka på 2 år. Barnfröken finnes. Vid. Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsg. 34, Sthlm.

LÄRARINNOR som önska platser för kommande termin torde anmäla sig å Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsg. 34, Stockholm. Etabl. 1887.

VÄRDINNA, kompetent att sköta ett landthushåll, erhåller plats den 1 dec. 1914. Betyg och foto sändas till »D. L.» Forsheda.

UNG, BILDAD FLICKA, något kunnig i sjukvård, erhåller genast förmånlig plats. Svar till »Familjemedlem Nov. 1914», Iduns exp.

PALITTLIG, frisk och gladlynt barnfröken erhåller plats att biträda med vården af 3 barn i ålder 3 mån., 6 och 8 år samt att deltaga i öfriga inom ett hem förek. sysslor. Svar med uppgift å ref., lönepret. och om möjligt foto till »Hem på landet», Iduns exp.

Värdinna. Själfständig plats att sköta bättre ungarisshem å medelstor egendom i Östergötland finnes för 25-30 års bättre uppfostrad landtbrukaredotter, husligt intresserad, ägande godt sätt och yttre. Upplysningar, rek. o. foto under märke »Trefnads», Iduns exp.

Skötersketjänsten vid sjukstugan i Loos (10 sängpl.) är till ansökan ledig att tillträdas 1 event. 15 dec. Löneförmåner: 450 kr. pr år jämte bostad, lyse och ved-brand, 100 kr. till aflöning å biträde, 100 kr. till tvätt och renhållning samt 14 dagars semester årligen. Sköter-skan är skyldig hålla maten åt pa-tienterna och erhåller därför kr. 1:10 per dag och patient samt får äfven beräkna samma ersättning för eget kosthåll. Ansökan åtföljd af präst- och läkarbetyg jämte öfriga kompe-tenshandlingar torde snarast möjligt insändas till provinsialläkaren Elias Fries, Loos (Gefle. län).

Föreståndarinneplats. För Skede (Småland) nya försörjningshem önskas föreståndarinnan den 1. december. Sökande torde jämte ansökan bifoga präst- och kompetens-betyg samt rekommendationer, och insända desamma till undertecknad, kommunalrådendens ordförande, före den 20 dennes, som äfven lämnar nödiga upplysningar dessförinna. Skede den 5 november 1914.

ARVID ENGSTRÖM.

På nyåret öfverstiger i regel antalet lediga platser för stenografer antalet sökande. För dem som önska hinna utbildas sig till slutet af februari anordnas kurser den 15 november.

Stenografbyrån, 31 Regeringsg. Sthlmstel. 9822, 9823. Riks 9822, 8972.

Det billigaste skoputsningsmedlet är det, som vid minsta förbrukning ger högsta och varaktigaste glans åt skodon och på samma gång endast genom dåliga råvaror och underhålliga tillverkningsmetoder. En kemisk analys af dessa skocremers skall i de flesta fall visa, att de innehålla stora mängder av för lädret rent skadliga ämnen, ävensom all sammansättningen i övrigt är mer eller mindre olämplig.

Ett verkligt förstklassigt fabrikat, framsköllt med iakttagande av teknikens allra nyaste framsteg är däremot Ahlgrens Skinn- & Läderbalsam Nobless. Enär detta endast behöver användas i ytterst små kvantiteter blir det drygare än andra putsmedel och genom sin konserverande inverkan på lädret, gör förbrukaren stora indirekta besparingar. - Svart, gul, brun och vit (ofärgad) i tuber å 35 öre.

Det billigaste skoputsningsmedlet är det, som vid minsta förbrukning ger högsta och varaktigaste glans åt skodon och på samma gång endast genom dåliga råvaror och underhålliga tillverkningsmetoder. En kemisk analys af dessa skocremers skall i de flesta fall visa, att de innehålla stora mängder av för lädret rent skadliga ämnen, ävensom all sammansättningen i övrigt är mer eller mindre olämplig.

Ett verkligt förstklassigt fabrikat, framsköllt med iakttagande av teknikens allra nyaste framsteg är däremot Ahlgrens Skinn- & Läderbalsam Nobless. Enär detta endast behöver användas i ytterst små kvantiteter blir det drygare än andra putsmedel och genom sin konserverande inverkan på lädret, gör förbrukaren stora indirekta besparingar. - Svart, gul, brun och vit (ofärgad) i tuber å 35 öre.

Det billigaste skoputsningsmedlet är det, som vid minsta förbrukning ger högsta och varaktigaste glans åt skodon och på samma gång endast genom dåliga råvaror och underhålliga tillverkningsmetoder. En kemisk analys af dessa skocremers skall i de flesta fall visa, att de innehålla stora mängder av för lädret rent skadliga ämnen, ävensom all sammansättningen i övrigt är mer eller mindre olämplig.

Ett verkligt förstklassigt fabrikat, framsköllt med iakttagande av teknikens allra nyaste framsteg är däremot Ahlgrens Skinn- & Läderbalsam Nobless. Enär detta endast behöver användas i ytterst små kvantiteter blir det drygare än andra putsmedel och genom sin konserverande inverkan på lädret, gör förbrukaren stora indirekta besparingar. - Svart, gul, brun och vit (ofärgad) i tuber å 35 öre.

Det billigaste skoputsningsmedlet är det, som vid minsta förbrukning ger högsta och varaktigaste glans åt skodon och på samma gång endast genom dåliga råvaror och underhålliga tillverkningsmetoder. En kemisk analys af dessa skocremers skall i de flesta fall visa, att de innehålla stora mängder av för lädret rent skadliga ämnen, ävensom all sammansättningen i övrigt är mer eller mindre olämplig.

Ett verkligt förstklassigt fabrikat, framsköllt med iakttagande av teknikens allra nyaste framsteg är däremot Ahlgrens Skinn- & Läderbalsam Nobless. Enär detta endast behöver användas i ytterst små kvantiteter blir det drygare än andra putsmedel och genom sin konserverande inverkan på lädret, gör förbrukaren stora indirekta besparingar. - Svart, gul, brun och vit (ofärgad) i tuber å 35 öre.

Det billigaste skoputsningsmedlet är det, som vid minsta förbrukning ger högsta och varaktigaste glans åt skodon och på samma gång endast genom dåliga råvaror och underhålliga tillverkningsmetoder. En kemisk analys af dessa skocremers skall i de flesta fall visa, att de innehålla stora mängder av för lädret rent skadliga ämnen, ävensom all sammansättningen i övrigt är mer eller mindre olämplig.

Ett verkligt förstklassigt fabrikat, framsköllt med iakttagande av teknikens allra nyaste framsteg är däremot Ahlgrens Skinn- & Läderbalsam Nobless. Enär detta endast behöver användas i ytterst små kvantiteter blir det drygare än andra putsmedel och genom sin konserverande inverkan på lädret, gör förbrukaren stora indirekta besparingar. - Svart, gul, brun och vit (ofärgad) i tuber å 35 öre.

Det billigaste skoputsningsmedlet är det, som vid minsta förbrukning ger högsta och varaktigaste glans åt skodon och på samma gång endast genom dåliga råvaror och underhålliga tillverkningsmetoder. En kemisk analys af dessa skocremers skall i de flesta fall visa, att de innehålla stora mängder av för lädret rent skadliga ämnen, ävensom all sammansättningen i övrigt är mer eller mindre olämplig.

Ett verkligt förstklassigt fabrikat, framsköllt med iakttagande av teknikens allra nyaste framsteg är däremot Ahlgrens Skinn- & Läderbalsam Nobless. Enär detta endast behöver användas i ytterst små kvantiteter blir det drygare än andra putsmedel och genom sin konserverande inverkan på lädret, gör förbrukaren stora indirekta besparingar. - Svart, gul, brun och vit (ofärgad) i tuber å 35 öre.

Det billigaste skoputsningsmedlet är det, som vid minsta förbrukning ger högsta och varaktigaste glans åt skodon och på samma gång endast genom dåliga råvaror och underhålliga tillverkningsmetoder. En kemisk analys af dessa skocremers skall i de flesta fall visa, att de innehålla stora mängder av för lädret rent skadliga ämnen, ävensom all sammansättningen i övrigt är mer eller mindre olämplig.

Ett verkligt förstklassigt fabrikat, framsköllt med iakttagande av teknikens allra nyaste framsteg är däremot Ahlgrens Skinn- & Läderbalsam Nobless. Enär detta endast behöver användas i ytterst små kvantiteter blir det drygare än andra putsmedel och genom sin konserverande inverkan på lädret, gör förbrukaren stora indirekta besparingar. - Svart, gul, brun och vit (ofärgad) i tuber å 35 öre.

Doktor J. Arvedsons kurs
Sjukgymnastik, Massage
o. Pedagogisk Gymnastik,
medför enl. kongl. maj:ts medgifvande
samma komp. o. rättigheter som en
kurs vid Gymn. Central-Institutet.
Kursen 2-årig, börjar den 15 sept.
Prospekt på begäran gen. Dr J. Ar-
vedson, adr. Odengat. 1, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen
afsläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga
elever vid
Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar 14 sept.
Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND

Göteborgs Gymnastiska Institut,
längsta och fullständigaste
specialkurs i
Sjukgymnastik och Massage,
— Begär utörligt prospekt. —

Kurs i Massage och Sjukgymnastik
STOCKHOLMS
MASSAGE- & GYMNASIK-INSTITUT
Biblioteksgatan 28
Begär prospekt.

Rysk Fräkenpomada,
fullt oskadligt, storartad effekt, kr.
4,50 + porto (diskret försändning) en-
dast 1
Franska Parfymmagasinet,
Hoflev.
21 Drottninggatan 21, Stockholm.

Inga gråa hår
erhåller den, som använder den sedan
öfver 30 år öfver hela världen välkända
Royal Windsor
(giftfri)
Intet färgämne. Försändes diskret,
kr. 5 + porto.
Franska Parfymmagasinet,
Hofleverantör.
21 Drottninggatan 21, Stockholm.

OATINE
är ren hafreextrakt.
För dålig mage ordi-
neras hafregröt; för
dålig hy **Oatine**
hafrecreme, som re-
nar porerna, afsläp-
par fräcknar och fin-
nar samt gifver hu-
den ett ungdomligt friskt utseende.
Akta **Oatine-Creme** i hvit burk med
grönt lock: pris 1,50; 4-dubbelt inneh.:
3.—. **Oatine-Snow** 1,50. Finnas öfverallt
samt hos A. W. Nording, Biblioteksg. 11,
Birgerjarlsq. 16 o. Drottningg. 63, Sthlm.
MAJORSKAN EDMANNS
(VARBERG)

RYNKTIKTUR
borttager rynkor och pormaskar samt
föryngrar utseendet betydligt.
FORNÄMSTA PARFYMAFFÄRER.

TRICOPHEROUS

är världens förnämsta **Hår-
medel** och öfverträffas icke af
något annat liknande preparat.
Pris pr fl. 2.50.
Erhålls hos alla 1:sta klass Par-
fymeri-, Drog- och Coiffyaffärer.

Sculptören Knut Jern
emottager elever; äfven nybörjare.
Vidare pr post till Sibyllagatan 73,
Stockholm.

H.G.SÖDERBERGS
IMPORT A.B.
1MA ANTRACIT,
HUSHÅLSKOL
& KOKS

Riks- o. Sthlmstel. Namnanrop. Begär endast Söderbergs Kolimport.

Riks- o. Sthlmstel. Namnanrop. Begär endast Söderbergs Kolimport.

Från och med Måndagen d. 16 Nov.
till och med Tisdagen d. 1 Dec.

Realiseras
med 20 % Rabatt
vårt från denna säsong öfverblifna lager af

Barnkläder

Nedanstående artiklar:
Gosskavajer, Gosspaletäer,
Flick-kappor och Koftor,
Gummi-Regnrockar och Kappor,
hela öfverblifna lagret
jämt **Ett parti**
Gossdräkter och Gossbenkläder,
Flick-klädningar o. Hufvudbonader
nedsatta från 20—50 %.

I vår afdelning för
Backfisch-konfektion

18 Regeringsgatan 18
utförsälja vi hela lagret: Ulsterkappor, Koftor, Promenaddräkter,
Sportdräkter, Gummikappor samt Filthattar, hvita o. kulörta,
med 20—50 % rabatt
äfvensom ett parti **Modell-Damkappor**
(i små damstorlekar).

OBS! Realisationen af ofvanstående artiklar pågår
endast t. o. m. tisdagen den 1 december.
Försäljningen sker endast mot kontant likvid.
Våra affärslokaler hållas öppna till kl. 8 e. m.
Lördagar till kl. 9 e. m.

Aktiebolaget
M. BENDIX,
18 Regeringsgat., 5 Sturegat., 90 Droffninggat.

Joh. Lundström & Co A.-B.
KUNGL. HOFLEVERANTÖR.
Prima Antracit
HUSHÅLSKOL • COKES • BRIKETTER
Begär vid telefonering å Riks och Allm. **endast**
“Lundströms“.

Af Moster Emmas väfbok har utkommit 12 olika häften och
säljes hvarje häfte för 1 kr. 35 öre
Erh. mot postförsk. från
Moster Emma, Kneippbaden.

Edla Carlssons Privathotell rekommenderas. Elektr.
belysning och Rikst. i alla
Rum. Rum fr. 2 kr. **Frukostar o. Supeer serveras. Birgerjarlsq. 8, Stockholm.**
(röd, grön o. gul spårvagn stannar vid porten). Riks. 44 01, 72 59. Allm. 125 39, 195 19.

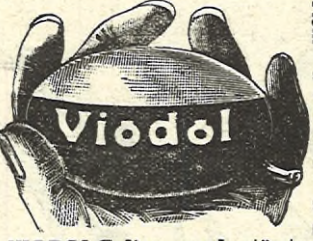
Ny Väfbok n:o I, 3:dje tusendet, innehåller ett 60-tal afbildningar med beskrif-
ningar å ningar å profer från Sigrid Palmgrens Väfskola, Norrköping
och Elin Johanssons Väfskola, Linköping. Redigerad af Gerda Björck.
Ny Väfbok n:o II, elementär teoretisk vägledning med praktisk tillämpning i
kolor, planscher, utarbetad af Gerda Björck, adr. Linköping
Priset å hvarje bok är 3 kr. Försäljningen sker genom bokhandeln. ut-
gifvarne eller Litografiska Bolaget, Linköping. Vid köp af 10 exemplar er-
hålls rabatt.

Djursons Sjukhem beläget i vacker skogrik trakt å egendom Öfver Järfva,
emottager nervsjuka, pris från 100—150 kr. pr mån. Ref. Professor Lenn-
svalm, Sthlm, Professor Frey Swensson och Doktor von Bahr, Uppsala. Post-
och telegrafadress Järfva. Rikstelefon Ulriksdal 52.

Utmärkta organ
för annonsering i landsorten
äro följande tidningar:

- Arvika:** Arvika Tidning.
- Borås:** Borås Tidning.
- Engelholm:** Engelholms Tidning.
- Gefle:** Gefle-Posten.
- Halmstad:** Hallandsposten.
- Helsingborg:** Helsingborgs Dagblad.
- Hernösand:** Hernösands-Posten.
- Hudiksvall:** Hudiksvallsposten.
- Jönköping:** Smålands Allehanda.
- Kalmar:** Barometern.
- Karlskrona:** Karlskrona-Tidningen.
- Karlstad:** Nya Wermlands-Tidningen.
- Landskrona:** Landskrona-Posten.
- Linköping:** Östgöta Correspondenten.
- Lund:** Lunds Dagblad.
- Lysekil:** Lysekils-Posten.
- Malmö:** Skånska Aftonbladet.
- Norrköping:** Östergötlands Dagblad.
- Sköfde:** Skaraborgs Läns Annonssblad.
- Sundsvall:** Sundsvalls-Posten.
- Södertelje:** Södertelje-Södertörnsposten.
- Uppsala:** Uppsala.
- Västervik:** Västerviks Veckoblad.
- Västerås:** Westmanlands Allehanda.
- Växiö:** Smålandsposten.
- Visby:** Gottlänningen.
- Örebro:** Örebro Dagblad.
- Örnsköldsvik:** Örnsköldsviks-Posten.
- Östersund:** Jämtlandsposten.

Turkiska badet,
i Malmörsgbadet är öppet hvarje tors-
dag för damer. Yppersta medel
för bibehållande af smärt figur och
fin hy. Badet är angenämast, om
man är flera i sällskap. Pris kr. 1:50.
Mödrar! Låten ej Edra barn
onödigtvis lida av den intensiva kläda,
som medföljer det kroniska
barnekzemet (barnurticaria). An-
vänd **Salicodrinsalvan**, som ge-
nom sina beståndsdelar — S, Zn, Py-
rol, Oxycedri, Salicylat etc. — visat
sig vara det eff. medl. däremot. Säljes
end. å apot. Prosp. på beg. Tilly-
av Tekn. Fabriken Påquerette, Sthlm.

VIODOL

Tval- & Parfymfabriken VIOLA,
Göteborg.
VIODOL-Tvålen, med största om-
sorg sammansatt af de finaste ingredi-
enser, är den bästa toalett-tvål af högsta
kvalitet.

SKÅNSKA HANDELSBANKEN.
Fonder 21,200,000 kronor.
Stockholmskontor: Arsenalgat. 9.
Filiaaler: Södermalmstorg 8.
Sturegatan 32.
Deposition } 5%
Kapitalräkning }
Sparkasseräkning 1/2%
Fondafdelning. Kassafack

EXCELSIOR
är den yppersta
GUMMIKLACKEN

Idun utgifves denna vecka
i A och B.

Afton-Tidningen • Vaken: Lättläst
PÅ POSTEN:
BILLIGHETS-PRENUMERATION ... DAGL. UPPL. 40 HALV- 25
UNDER DECEMBER. ... öre UPPL. 25